

Dezbateri și climat literar

În preajma Adunării generale a scriitorilor și după acest eveniment important al vieții literare, în paginile revistei noastre, ca și în alte publicații, au fost inițiate o serie de discuții privind atât momentul literar actual — cărțile și problemele care-l reprezintă — cât și valorile clasice — preocuparea noastră fiind constantă în sprijinirea efortului general de consolidare a legăturilor de continuitate cu bogatele tradiții spirituale și de promovare a unui climat literar cât mai propriu creației și schimburilor de opinii.

Am exclus cu bunăștiință spiritul minor și pătimaș care nu ar fi dus, în cel mai bun caz, decât la incidente temperamentale regretabile, la false conflicte și la false probleme, și am invitat întotdeauna la polemică argumentelor și la respectarea unei finute scriitoricești în exprimarea diversității punctelor de vedere.

Anul literar 1968 — mai ales după câștigurile consemnate cu alita hotărâre de rezultatele Adunării generale a scriitorilor, în spiritul acelei unități scriitoricești care a atins azi un moment remarcabil — a oferit cele mai bune prilejuri pentru inițierea unor astfel de discuții și pentru desfășurarea lor, și a fost evident că orice încercare de a abate pe un teren obscur o problemă sau alta de viață și creație literară, de a falsifica sensuri și de a întoarce timpul literar la tratamentul violenței și al suspiciunii, nu mai poate avea audiență și nu va mai putea angaja și irosi talentele.

Acest spirit nou s-a putut observa în reviste, în cele mai bune discuții pe care ele le-au purtat, în lucrările literare mai deosebite pe care le-au promovat, în felul în care au fost înțelese o seamă de perspective necesare de dezvoltare, cum ar fi reorganizarea editurilor, îmbunătățirea pe mai departe a publicațiilor, întărirea exigențelor în emulația literară etc.

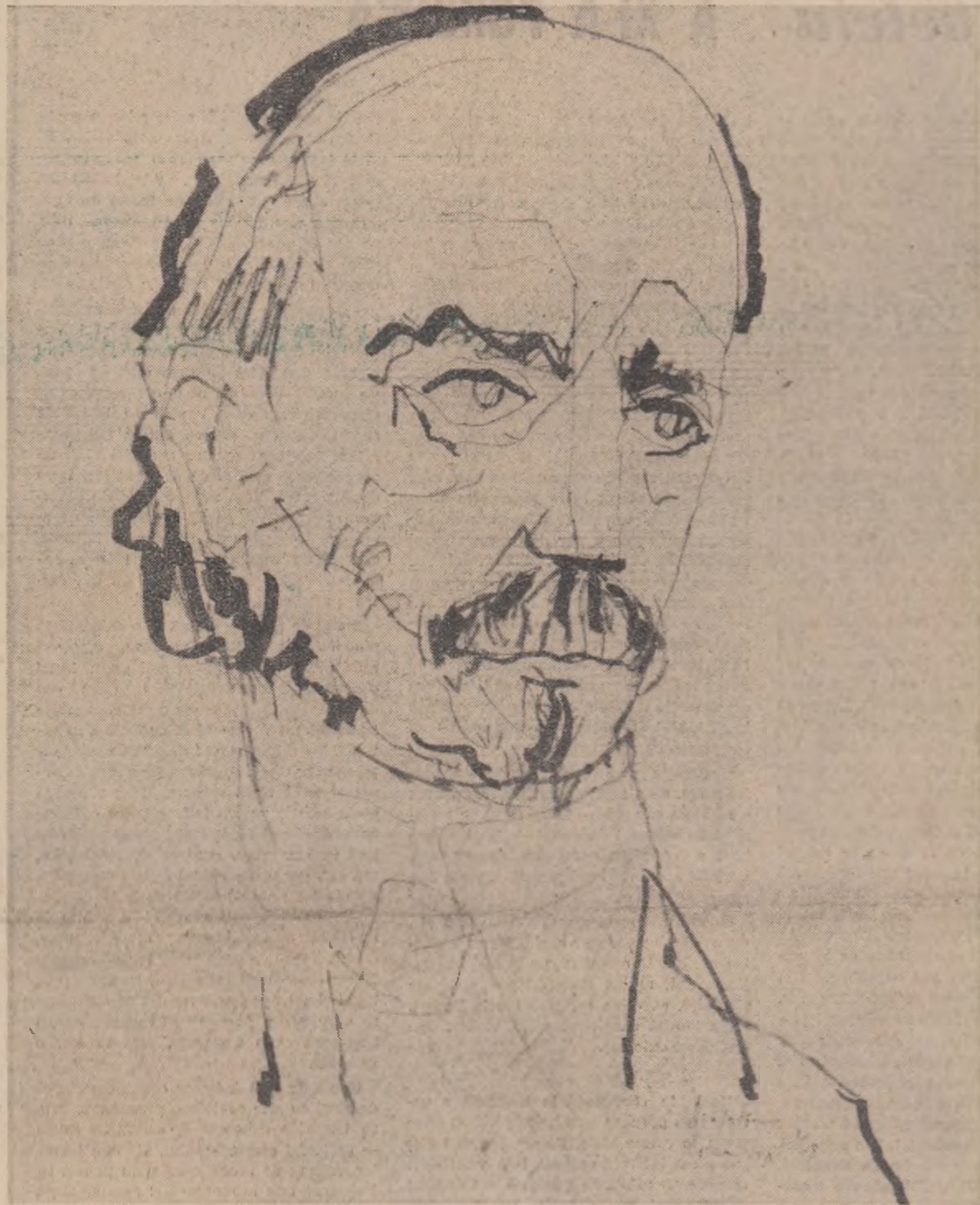
Cu acestea, credem, am și notat multe lucruri pe care revistele, viața literară în general, le mai au de făcut.

Ca revistă a scriitorilor tineri, Luceafărul, care îi are în vedere pe autorii în plină formare, și-a înțeles și-și înțelege dificultatea lucrului său, decurgând tocmai din acest spirit nou și de aceea a apelat la seriozitate, la jignuta intelectuală a scriitorilor, la respectul muncii celorlalte reviste și la stima față de numele de scriitor.

În mod clar, intrăm într-un timp literar matur al exigențelor de valoare și vom continua să arătăm un deosebit interes acelor discuții care sprijină astfel de exigențe. Avem în numărul de față o discuție despre poezie la care, sperăm, scriitorii, criticii literari își vor aduce contribuția și în numerele viitoare. Așezăm discuția sub semnul necesității unui spirit critic ascuțit în abordarea fenomenului literar actual, proza, critica literară fiind și ele unele din obiective. Și de aceea, problemele de estetică marxistă vrem să fie în centrul dezbaterilor de perspectivă pe care le pregătim.

O strânsă legătură între aceste discuții și între exigențele sporite privind selectarea și publicarea lucrărilor literare ale scriitorilor tineri va sta în mod clar în atenția noastră și, sperăm și în atenția tinerilor noștri colaboratori.

LUCEAFĂRUL

D. BOLINTINEANU

Desen de EUGEN DRAGUȚESCU

INEDIT

Ceahlăul

Aflind și ei o dată de om și de poet
Se-nghesuie cu dalta să-i facă un portret.
Vedeți-vă de treabă, nu-i dreptul nimănuia,
Că i-a cioplit Ceahlăul portretul și statuia.

Tudor ARGHEZI

Iunie 1964

ÎN ACEST NUMĂR

Colocviu critic: „E ușor a scrie versuri...”

Participă — Nicolae Manolescu,

Ion Alexandru, Gheorghe Pituș, Marin Sorescu

Gib Mihăescu de Nicolae Balotă

Insemnări de atelier

Pauvre Boileau! Pauvre Racine!

Am convingerea (am spus-o și cu alte prilejuri) că momentele de autentică inspirație, momentele unice de maximă tensionare a spiritului sînt relativ rare. Care om ar putea rezista psihic și fizic stării de inspirație perpetuă. Poezia presupune pierdere de substanță vitală și lasă în urmă o stare de epuizare, greu de învins. Este prețul enorm, total al artei și este singurul preț al artei.

Un adevăr bătrîn și banal el însuși poate, discutabil, încăpăținat de la Lautréamont încoace, un aspect izbitor, chiar extravagant dacă e citit fără o superioară înțelegere. Este vorba de faimosul citat al ticurilor: „La poésie doit être faite par tous. Non pas un. Pauvre Hugo! Pauvre Racine! Pauvre Coppée! Pauvre, Corneille! Pauvre Boileau! Pauvre Scarron! Tics, tics et tics!”

Să nu ne înșelăm. O demistificare atât de îndrăzneată nu poate fi izvorul altei mistificări.

Pentru poet, în genere, și pentru teribilul autor al Cîntecelor lui Maldoror cu altă mai mult, poezia este modul de a fi permanent înainte, de a se preceda, de a se anunța sieși. Verbul poetic este delegația augustă a spiritului, solul pe care existența îl trimite înainte spre a anunța prin strigăte sosirea sa.

Este exigență infinită forța acestora care se deschide pe sine, croindu-și drum spre țărmișii unei lumini egale, aceeași în toate punctele ei, în care poetul se reconciliază cu el însuși. În termeni mai puțin șocanți, dar lipsiți de strălucire, afirmația lui Lautréamont ar fi sunat astfel: spiritului uman îi este profund proprie poezia. Numai o gândire pedestră ar putea vedea aici negarea faptului că poezia este, totuși, un act de excepție.

Pentru Lautréamont poetul nu mai este subiect în tranșă, el domină nebunia sa, devine stăpînul ei absolut. Infumurării lipsite de luciditate conținută în noțiunile goale și irelevante de talent sau de geniu poetul îi opune orgoliul înalt al conștiinței poeziei.

Propoziția „La poésie doit être faite par tous” reprezintă o limită, un prag-zero care consemnează sfîrșitul unei prejudecăți. Poezia ia act de sine. Se recunoaște. Își află definitiv chipul. Poezia este aceeași pentru toți. Accesul spre ea este deschis tuturor.

Dar asta nu înseamnă că oricine posedă aspirația nelimitată de a o cucerii. Celui care dorește să devină stăpînul nașterii sale, această naștere nu îi apare decât ca un eveniment infinit al cărui moment extrem ultim este singurul punct, ideal și real în care, încetînd de a mai fi el, devine, dincolo de orice limite, el însuși, câștigîndu-și drept la eternitate.

Adevărata existență în planul valorilor spiritului uman începe numai după ce acest preț-limită a fost achitat. Orice artist vrednic de acest nume este conștient că altitudinea artei începe de-abia aici, după ce acest prag ultim al activității spiritului a fost învins. De foarte puține ori, în raport cu numărul tentativelor, acest prag a putut fi învins.

Așadar, poezia nu poate fi scrisă de toți.

CEZAR BALTAG

CRONICA LITERARA

sânziana pop SERENADĂ LA TROMPETĂ maia belciu A XI-A PORUNCĂ

Literatura feminină, oricât ar încerca susținătoarele ei să-i schimbe caracterul, rămâne ceea ce este. Efortul „masculinizării”, al adoptării atitudinilor și subiectelor dure nu duce la părăsirea caracterelor acestei literaturi. Ea poate duce însă la o conștiință estetică mai pronunțată, la reprimarea programatică a lirismului. Vom ști însă aproape întotdeauna când o pagină este scrisă de un prozator sau de o prozatoare. G. Ibrăileanu, care nu poate fi bănuțit de misoginie, dezvoltă pe urmele altora, observația că proza este o specie în care excelează mai ales bărbații. Asta nu exclude de la proză și nici un autor, cu condiția însă să-l judecăm în hotarele și intențiile sale. Aplicând prozei feminine durele măsuri pe care le aplicăm unui roman de Marin Preda sau Fănuș Neagu, cădem în primejdia de a ajunge la concluzii false.

Serenadă la trompetă este o carte care nu poate fi expedită pentru simplul motiv că produce greutatea de clasificare. Ușor clășabile sînt produsele mediocre și din această imposibilitate de a așeza cu certitudine cartea într-o clasă sau alta, putem obține primul indiciu de valoare. Deși motivele și substanța actualei cărți le-am putut cunoaște încă din schițele de debut, Nu te lăsa niciodată, Unde este tatăl nostru? Gusa, rezultatul nu era previzibil. Materia și mijloacele din volumul de debut sînt desfășurate într-o narațiune amplă căreia autoarea a avut prezența să nu-i zică roman, dezlănțuind critica pe o pistă agresivă.

Serenadă la trompetă este o carte care vorbește despre nostalgia libertății totale. O fată, cu vocația dezinvolurii și a iubirii de semeni, își trăiește conștientizarea, ca și năzuința de a ieși din prizoneriat, la un mod exorbitant. Optica această, exorbitantă în cel mai original înțeles al cuvîntului, este trăsătura cea mai apăsătoare a cărții. Serenadă la trompetă urmărește pas cu pas fluxul afectiv și consecințele lui asupra imaginației, ceea ce dă cărții o coerență în afara rețetelor.

Sufletește eroina n-a depășit un mod elementar și fundamental de a vedea lumea. Oamenii sînt împărțiți drastic în buni și răi, după numărul de injustiții comise personajului povestitor. Comandorul și Alina se poartă ca niște zăpăcitori, C.M.D.-ina este mică, rea și proastă, Mezanfan lașă și servilă, eroina, Erji și Manana, niște împilate. Comandorul și Alina urmăresc cu răutate pe fată care, în castelul de piatră, are sentimentul unei lumi nedrepte și absurde. Singura soluție este plecarea, lucru pe care îl și face, avînd de trăit după aceea câteva neplăceri, dar și satisfacții de a întâlni ființe adevărate.

Prima parte — cu un titlu care vrea să încheie un pact complicat cu cititorul Tu ai iubit, el a iubit — este excelent construită, calitate rară în proza feminină. Era de demonstrat cititorului că lumea cetății de piatră este rea și absurdă, și că singura soluție este fuga. Se începe ex abrupto, fără introduceri și pe eroină și Comandorul îi cunoaștem din mers. Apoi, treptat, pe ceilalți, fiecare intrare în scenă prilejuind și un portret definitiv. Există un crescendo al acțiunii, o gradație a prezentării distribuției, o alternanță a personajelor negative cu cele pozitive care menține mereu interesul.

Ceea ce se realizează însă, mai ales aici,

este personalitatea unui univers văzut și creat de o unică privire care are harul de a intui esența personajelor și lucrurilor și de a le plasa într-un context firesc, chiar dacă această situație contrazice aparența imediată. Niciodată nu știm cînd ne aflăm pe terenul solid al realității și cînd dincolo. Arta autoarei este de a mima atât de bine mijloacele și țicurile prozei realiste, aservindu-le de fapt fabulosului, încît nu știm niciodată cînd ni se propune cu certitudine reveria sau starea de trezie. Serenadă la trompetă este, privit cu atenție, un basm modern, cu etica francsportivă a westernului și cu o pronunțată notă feerică. Mica oropsită e frumoasă Cenușăreasă care se va elibera singură din cetatea de piatră. Aici în cetate acționează din plin forțe malefice deși citiva mărunți aliați există.

Impresia de solid realism este magia acestei narații căci pe această cale autoarea ne obligă să-i acceptăm convenția. Tot ceea ce ni se relatează este proiectat, cu parti pris, a unei fetei, dar cu mare grijă pentru autentic. Din cînd în cînd autoarea ne atrage atenția că ne aflăm într-un domeniu absurd, ireal; Cemedina, după ce a vorbit destul de mult, începe la un moment dat să măcăie și adoarme imediat ca un vrăjbit personaj de basm. Ea trece rapid de la o stare la alta, ca și Comandorul sau Mezanfan despre care nu știm precis dacă este alcătuită din carne și oase sau din clei și carton. Această pendulare persuasivă de la uman la animal sau de la animat la inanimat, deplasează în permanență hotarele narațiunii și nu vom ști cu certitudine dacă ne aflăm în real sau fabulos. Personajele sînt ca în basme antipatice sau simpatice de la prima vedere și tot ca aici stereotipe. Din două întâlniri știm totul despre Comandor. Alina, C.M.D.-ina cere și ea o existență monotonă fără inițiativă. La cele antipatice vom întâlni impulsul eroinei, alias autoarei, spre caricatură, situația lor ambiguă. Cele simpatice vor beneficia de tratamentul realist.

Conștient sau nu, Sânziana Pop s-a stabilit prin Serenadă la trompetă într-o arie literară ale cărei repere sînt fie La Medeleni, fie Cărarea pierdută sau Dumbrava minunată, cărți în care realul este întotdeauna expropriat de o bizară și fascinantă lume a clar obscurului. În bună măsură Serenada e o replică modernă a Dumbrăvii minunate. Povestea repetă, cu alte mijloace și pe alte coordonate, mișcarea sufletească din Dumbrava minunată; fetița oropsită, Lizuca fuge de acasă către livada bunicilor, înapoi în natură, ca Pinela spre munții nativi. Spre deosebire de Dumbrava minunată, Serenadă la trompetă are însă un final deschis: Pinela nu mai are vîrsta Lizucăi și pe deasupra este produsul altui timp: prima acuzație este de a fi fost prinșă furtivă. Dacă putem trece cu vederea că prin acest personaj capricios și ridicat la rangul de etică, vom recunoaște în Serenada la trompetă un duce-amar basm feeric al generației-beat, din plin influențat de aerul ozonat al western-ului.

Partea doua Vivere pericolosmente are păcatul de a nu exploata acest stereotip formulei epice. Aici, eroina, odată fugită, va demonstra ce înțelege prin libertate și dragoste, iar autoarea îi va procura tot felul de situații față de care să se delimiteze. Economia straniuului basm este stricată. Capitolele XVII, XVIII, XIX și XX unde se

lasă dusă de plăcerea șarjei și a grotescului, sînt aproape în întregime inutile. Eroina este pusă să reacționeze în fața unor întâmplări care n-au nimic de-a face cu firul central de dragul sublinierii ororii pe care i-o produce anomalia. Reintrăm în atmosferă atunci cînd ea va începe să se întînească cu „oameni buni”: Uli, Șef și ceilalți. În final se regăsește tonul și ambigua atmosferă de la început și unitatea se reface fără a putea să uităm digresiunile.

Cît despre drama provocată de un univers mîșchin, aceasta e mai mult o pretenție teoretică. Universul este prea puțin real ca să ne producă repulsie și oroare. El are stereotipia basmului și ca în orice basm sănătatea și optimismul personajului principal ne obligă să ne îndreptăm atenția către final, pentru că știm că nu adversarii lui sînt partea perenă în cadrul unei narațiuni cu un astfel de tipar. În fond ceea ce vrea această eroină este să fie insolită fără consecințe, deziderat tipic literaturii feminine care, subliniat gros în Vivere pericolosmente, impune misterul rebulului personaj. Pledoaria unei fete de 15 ani se confundă cu a unei femei și mixtura se observă. Capitolele amintite, valabile în sine, sînt discordante în interiorul unei compoziții cu roluri fixe.

Obstația de a face demonstrație profesională, de a sublinia aptitudinea pentru o manieră sau alta — lucru făcut cu prisosință în volumul de debut — arată o ambiție a profesionalizării care, necenzurată, introduce în interiorul povestirii corpi alogi structurii ei.

O cenzură artistică mai sigură, ar fi eliminat și alte excese: dezinvolura bărbătească, „dură” a eroinei, tic în maniera salingeriană, replici insistînd pe stridentă efectului, excesiva caricatură prin limbaj, șarja inutilă care deconspiră violent pe eroină (și autoare).

Dacă în Serenadă la trompetă a sprețecă poruncă era „Să pleci cu orice preț”, în cartea Maiei Belciu, porunca este „Să nu te întorci”, cealaltă față a aceleiași monede. Tendința de a alcătui alt decalog moral fie și prin adăugire, caracterizează ambele cărți și este una din permanențele literaturii feminine încercarea de a substitui unei etici care pare inertă, alta mai în ordinea naturalului. Mirela din A XI-a poruncă a consumat momentul rebeliunii, a aplicat, deja deviza, „Să pleci cu orice preț” și reprezintă acum reversul medaliei. Cartea este o retrospectivă și o justificare: istoria unei femei singure care nu se mai poate întoarce și nu mai trebuie să se întoracă. Dovezile se fac prin reactualizarea scenelor cu ajutorul cărora se indică cititorului acele motive pentru care e bine să nu te mai întorci. Mirela este o femeie orgoliosă, dar mai puțin mîndră de independența în care este constrinsă să stăruie.

Un aer voit de „totul este deja cunoscut” plutește peste paginile acestei cărți, laolaltă cu nevoia de a evada în inedit, somptuos sau senzațional. Mirelei i se pare, așteptînd pe peron, că poate reduce tot ceea ce vede la câteva scheme și rețete sufletești deja cunoscute. Motiv de superioritate și de blazare, dar și dovadă de superficialitate. Sub impresia faptului de repetiție ea reduce toate atitudinile la

reacția sentimentală și orice mișcare poate fi clasată rapid, după o rețetă veche. Există însă pentru sufletul și spiritul omelesc și altfel de „chei”. Aici în această carte, alt de deosebită de Blana de focă, autoarea și-a propus să folosească doar pe cea de mai sus. Ceea ce fi dă o prea mare siguranță și o superioritate din care derivă și minusurile noii sale cărți.

Cunoaștem mai ales actorii și avaturile profesiei de actor, turnee și întîmplări din turneu, relații amoroase sau semi amoroase. A XI-a poruncă este, de fapt, un jurnal deghizat al unui membru al corporației actorilor. Pentru a-i da un alt aspect, autoarea procedează la fracționarea și inserarea acestor amintiri într-un pretext care este acela al așteptării între două trenuri. Vom avea o serie de observații pe peronul gării, intersectată cu amintiri declanșate de persoanele întâlnite, examen de compoziție dificil, pe care autoarea, după experiența similară din cartea precedentă, nu-l ratează.

Blana de focă ne obligă la o exigență în plus față de A XI-a poruncă, exigență care, altfel, s-ar justifica mai puțin. După o compoziție supraviețuită cum era cea dintîi, avem în față acum o carte cu multe lejerități, nu în această compoziție alternativă, bine stăpînită, ci în calitatea substanței ce ni se oferă. Autoarea scrie un alt Carnet al unui vechi sufleur, fără a acorda egală atenție valorii întîmplărilor consentite. Apologul făcut vieții actoricești, este luat în ansamblu, generos și, bineînțeles, meritat, dar unele pagini includ doar pură anecdotică sau agreabilă materie cancanieră. Pe scurt, autoarea, se lasă sedusă de multe ori de „strălucirea” materiei sale, fără a-i verifica soliditatea sau „dincimea”. Unele comentarii sau replici sînt prea lungi și prea pretențioase din aceleași motive. Autoarea face în asemenea cazuri literatură ca o amatoare, ceea ce este o surpriză.

Blana de focă indicase o autoare sigură de sine, cu alte cuvinte o prozatoare. Proza feminină cunoaște — accentuat astăzi — pericolul amatorismului, al trecătoarelor autoare de proză, care scriu pentru că literatura este la modă ca și cum ar purta o toaletă de sezon. Practicarea literaturii în fugă, cu dispreț pentru anumite norme ale ei, duce la cărți la fel de trecătoare. Scrisul este însă la fel ca orice profesie artistică, o chestiune mult mai serioasă și se cuvine a avea religia lui.

În A XI-a poruncă, ni se pare a observa o slăbire a voinței de profesionalizare, un fel de abandon al ambiției scriitoricești, ceea ce — dacă impresia noastră nu e greșită — este inexplicabil. Cu atât mai inexplicabil la Maia Belciu, această nehotărîre, cu cit vocația și talentul ei sînt certe. Blana de focă, a semnalat o prozatoare în severa linie a lui Slavici și a prozei ardelenesti, A XI-a poruncă confirmă intermitent dar nelindolejnic această vocație. Lăsînd de o parte construcția bine gândită dar utilizată abuziv, sînt aici câteva excelente episoade a căror notă comună este fabricanta ieșire din real (casa și întîmplările Aspasiei, întîlnirea cu ciudata primadonă Stela) ca și altele de o precizie și acuitate realistă demnă de invidiat. Am dori ca acest volum să nu fie un abandon, să nu fie ultima carte semnată de Maia Belciu.

M. UNGHEANU

BENVENUTO CELLINI — „PERSEU” (detaliu)

O carte din Praga

„Jedenact elegii”

În în mină o carte cu aleasă tipăritură, o carte cu titlul numai pe jumătate necunoscut „Jedenact elegii” de Nichita Stănescu. Așadar, cele „11 elegii” ale poetului român au fost editate la Praga de către prestigioasa casă de editură „Odeon” într-o colecție de poezie în care au mai apărut (ori urmează să apară) Queneau, Pascoli, Montale, Char, Celan și alții. Traducători: Josef Hirsal și Eva Strebingerova, fină cunoaștoare a limbii române, popularizatoare consecventă a valorilor literaturii noastre în Cehoslovacia și corespondentă a revistelor bucureștene la Praga. Am fost îndreptat că traducerea a fost realizată la un înalt nivel artistic, autorii ei reeditînd pentru sine emoția lucidă, starea de acută tensionare în care a scris poetul român, cenzurîndu-și cu severitate orice tentații de a-l face mai „explicit” ori de a-l „povesti altfel”.

Translația ad-litteram asigurată de către Strebingerova mărturisind dragostea pentru tainele cuvîntului românesc se pare că i-a asigurat poetului Hirsal posibilitatea de a trece dintr-o limbă într-alta ideii, lumi în mișcare.

Se fac milioane de traduceri în cinci continente, literatura noastră începe să-și afle răspîndirea cuvenită și avem deseori prilejul de a așeza cu solemnitate în raftul bibliotecii cărți scrise în limba lui Eminescu și topite în plumbul suflat cu aur de către zefari de pretutindeni. Ne-am deprins cu gîndul că trebuie să ne cunoaștem mai profund prietenii de aproape sau de departe și totuși, deși ea vine după zeci de momente similare, bucuria pe care o încercăm la editarea Elegiilor lui Nichita Stănescu în graiul lui Nezval

stîrmește în noi vibrații aparate, cuceritoare.

Un gest, desigur.

Încărcat de semnificații, desigur.

Dar e un gest de frate. Din Orașul de aur ni se demontrează din nou, așa cum și noi am făcut-o, la rîndu-ne, cit de durabile sînt legăturile între popoarele noastre frățești, ce forme elevate pot căpăta simțămîntele de dragoste, înțelegere și simț reciproc ce stau la baza relațiilor noastre.

Iubitorii de poezie din Cehoslovacia primesc „Elegiile” tînărului poet român ca pe un mesaj ce li se adresează și lor, ca pe o invitație la dialog. Sîntem mîndri că alegerea consilierilor de editură de la „Odeon” s-a oprit asupra lui Nichita Stănescu, acest mare și iubit confrate care-i tuimește și îi cucerește pe toți cei ce-l cunosc cu nevroșimil de dăruita lui prezență.

Asistăm la afirmarea, cu multiple, nebanuite dimensiuni a liricii unui poet implicat în misterele severe ale Poeziei, condamnat la continuitate dramatică zvircolire, trîndu-și febril timpul.

E primul poet al generației care „trece” cu o carte într-o altă vorbire, într-o altă scriere și-mi îngădui să salut clipea care făgăduiește rapida răspîndire a scrierilor lui Nichita Stănescu.

După cum îmi îngădui să-i îmbrățișez cu gîndul pe colegii noștri care au gîndit și înfăptuit această traducere, Vom ști să răspundem cu iubire, iubirii. Poporul nostru știe să-și cultive sentimentele de frățietate față de toți cei ce-i respectă ființa și nu precepește nimic, niciînd pentru a sluji, cu devoțiune înțelegerea, pacea.

În Bucureștii primăverii acesteia, ne vine o carte a primăverii pragheze.

O apropiem de inimă...

Gheorghe TOMOZEI

avantpremieră editorială

NICOLAE IORGA;
Istoria Literaturii
române în sec. XVIII

Apărută într-o primă formă în 1901, masiva lucrare făcea din Nicolae Iorga, un întemeietor al istoriografiei literare. Concepția autorului, ce vedea studiul literaturii indisolubil legat de cercetarea istoriei sociale, politice, culturale, și-l socotea obligat la efortul spre expresia exemplară, a devenit normativă pentru o întreagă serie de lucrări monumentale ale Istoriei noastre literare.

VIRGIL NEMOIANU;
Simplome

Ilustrind o metodă critică proprie a autorului, denumită de el însuși „simptomatologică”, eseurile volumului lui Virgil Nemoianu consemnează incursiuni de un tip original în literatura universală. „Simptom” estetic justifică alcătuirea unor serii literare inedite, bazate nu pe criteriile tradiționale — istoric sau național, ci pe corespondența structurilor artistice.

ION MARIN IOVESCU;
Nuntă cu Bucluc

Volumul Nuntă cu bucluc are rostul de a reinnoi contactul cititorului cu proza lui Ion Marin Iovescu, atât de călduros salutat la apariție de E. Lovinescu care sublinia forța și culoarea lexicului. Alături de Nuntă cu bucluc sînt reeditate și romanele Oameni degeaba și O darăvelă de proces.

NICOLAE MANOLESCU

**Inflație ? Nu.
Lipsă de autoritate
critică și editorială**

Mă tem că „inflația literară” este una din acele false probleme pe care avem plăcerea să ni le oferim din timp în timp ca subiect de discuție critică ! Pină acum două-trei luni nu era nimic ; apăreau cărți multe și lucrul mi se părea normal ; acum, deodată, inflație ! Mi s-a cerut, acum o lună, să răspund la o întrebare asemănătoare la *Scintila Tinereții* și, firește, am spus ce am gândit. Din pagina pe care am dat-o, a apărut doar jumătate, așa încât reieșea că punctul meu de vedere sprijină necondiționat punctul de vedere al redacției, formulat în introducere. Va să zică, mi-am spus, celor care inițiază astfel de anchete puțin le pasă de opinia noastră : ei au propria lor opinie și caută în a noastră o confirmare. În felul acesta se poate porni de la cea mai absurdă premiză, și criticii cei mai serioși o vor susține fără să-și dea seama. E calea cea mai sigură de a crea false probleme.

Eu, de exemplu, nu cred în inflație, deși scriu cronică literară de mai mulți ani și mă pling din când în când de numărul prea mare de cărți. Îmi dau seama însă foarte bine că într-o cultură adevărată *cantitatea* joacă un rol aproape la fel de însemnat ca și *calitatea*. Într-o țară unde apar zece cărți pe an, probabilitatea de a se naște un mare scriitor e redusă. Și nu e vorba numai de mari scriitori, ci de acei scriitori (profesioniștii literaturii) buni, obișnuiți, care reflectă tendințele unei epoci, care scriu o carte pe an, și care sînt personajele principale ale spectacolului cultural. Toți aceștia au nevoie, spre a exista, de masa de cărți mediocre împotriva căreia protestăm. Fără această „risipă” fatală, fără investiții, în cărțile de toată mîna, cum se zice, nu vom avea bucuria de a citi cărți bune și nu vom avea o literatură. Pretutindeni, în țări cu o cultură evoluată situația a fost aceeași. Cărțile și revistele literare care apăreau la noi după 1919 erau fără număr.

Altundeva trebuie să căutăm cauza acestui fenomen de „inflație”, mai exact a sentimentului criticilor că o copleșesc operele proaste. Prima vină o poartă critica însăși. Puțini critici aleg cărțile despre care scriu cu destulă rigoare, puțini au autoritatea de a impune o judecată fie și prin tăcere asupra unor cărți. Cîțiva croniciari literari talentați și curajoși ar putea spulbera numaidecît impresia de inflație. Trebuie să înțelegem că nu despre orice acrt se poate scrie, nu despre orice carte se cade să scriem. Cînd citare revistă literară consacră unui roman fără nici o valoare al unui industriaș autor de romane cu subiecte de război o cronică de două lungi coloane, desigur, cititorul va pune automat acest roman în același plan ca, de exemplu, *Ce mult te-am iubit*, căruia i s-a consacrat un foileton identic. Și indiferent de ce spune în articole, impresia că aceste romane, au drepturi egale în literatură, rămîne. **Drepturile, în literatură, nu le dă însă existența fizică a cărții, ci existența ei ca valoare.**

De aici pornește eroarea cea mai comună. A publica un volum de versuri e simplu ; a-l impune ca o valoare ar trebui să fie mai greu. Din păcate, prin artificiale critici lucrul se realizează de la sine. Diversificînd atribuțiile și lăsînd cărțile proaste pe seama notelor și recenzilor „operative” confuzia nu se mai produce.

A doua vină o poartă editurile. Mai precis : lipsa unor edituri specializate și cu autoritate. Cînd E.L. tipărește cam tot felul de cărți — de valori foarte inegale — semnele editurii, pe copertă, nu mai sînt o garanție. Editurile ar trebui să fie și ele mai multe și să se știe, de exemplu, că așa cum era pe vremuri, ceea ce tipărește *Cugetarea* nu merge la *Editura Fundațiilor* etc.. Dar pentru aceasta trebuie redescoperiți consilierii de editură, criticii pe care cărora să se întemeieze editorul. Consilierul să fie cronicarul literar al editurii. Răspunderea lui, imensă. Sistemul actual de referate (anonime sau nu) e neeficient și uneori vezi tipărite cărți pe care trei-patru referenți le-au respins. Cititorul nu mai crede. De ce are alita suscine cîte o colecție, cîte o serie de cărți ? Nu cumva fiindcă cititorii au simțit criteriile și au recăpătat încrederea ?

ION ALEXANDRU

Direcția nouă

Problema ridicată de Dumneavoastră dacă există sau nu o inflație de poezie, înaintea de-a primi un răspuns, cheamă o altă întrebare, după al cărei prim înțeles am putea numi cîte ceva despre această stare deve-

nită îngrijorătoare în literatura noastră de la o vreme încoace. În nici un caz nu-s de invinováțit acești tineri care scriu și cu ce au scris vin la reviste și din partea revistelor așteaptă un răspuns. O revistă literară nu poate da un răspuns just numai în măsura însă în care se conduce în drumul său după principii morale și spirituale foarte severe. Dacă rostul unei reviste ar fi altul, anume de a-și umple coloanele, de-a fi pe potrivă unor gusturi îndoielnice și de a face o oarecare dreptate membrilor breslei care își așteaptă rîndul la moara tiparului, am nădăjdui zadarnic.

Cine sînt criticii ascultați la ora actuală de a căror onestitate și conștiințozitate științifică să nu avem îndoială ?

Ce principii estetice și morale împărtășesc aceștia prin cuvîntul lor ?

Acești critici profesori sau ce-or fi, pot sta cu acești tineri între patru ochi de vorbă, au încercat s-o facă ?

Au anume orele lor de primire familiare unde tînrul poet sau intelectual să păsească încrezător să-și povestească îndoiala și scrisul ?

Sunt criticii noștri o pildă personală pe lingă scrisul lor în care tinerii poeți să-și găsească sprijinul sufletesc ? Unde-i preotul cetății de care vorbea Ion Barbu ?

Apoi, poate fi arta rugă ? Poate ea ține locul acestei esențe ? Avem îndoială pentru că nemișcînd ruga, omul tînar scrie zi și noapte ; varsă tot ce are pe piața literelor ca mărfa scriitoricească.

De ce nu a scris Eminescu așa de mult ? De ce Blaga tipărea din an în Paști un volum de versuri, de ce n-a mai scris Ion Barbu ? Cercetați viața acestor trei oameni și veți vedea ce făceau zi și noapte acești adînci lucrători. Îi veți găsi pe Eminescu închis în mansardele Germaniei și traducînd din Kant sau descifrînd vesniciile orientale, pe Blaga la fel luptîndu-se cu Europa ca să primească în corul ei metafizic spațiul nostru mioritic iar pe Ion Barbu înscriindu-și făptura în virgînul triumfi din spița eleată.

La ora de față pe lingă că cei mari ne-au părăsit, mare parte din cei ce sînt și ce vin ezită, întîrzie să se decidă odată pe ce cale să apuce. Prin ce fereastră, prin care turn se poate vedea marea cea mare.

Eminescu o găsi în filozofie și Blaga iar Ion Barbu în mistică geometrică.

Acest fundament necesar nu mai suportă discuții. Așa trebuie făcut și nu altfel. Nu-i vremea amăgirilor că-i posibil marele înțeles și marele cîntec, altfel decît de pe o temelnică bază științifică. Un poet trebuie să muncească tot atât de angajat ca un cercetător nuclear. Ca să te poți numi poet trebuie să îți asumi această responsabilitate, mai întîi față de trecutul neamului. Nu vei putea vorbi despre păstorul din Miorița de pildă, neînțîțînd fiind în misterul coardelor celuialt păstor din Psaltire, devenit rege. Transcendența care coboară din Blaga nu va fi niciodată de folos tînrului care nu a străbătut el însuși științific litera pustiicilor răsăritului.

Mimetismul care-i numește pe cei mai mulți tineri derivă tocmai din lipsa de preocupări adînci spirituale. Nu-i de ajuns să știi franțuzește sau nemțește sau englezește. Inseși aceste culturi vin pe altele, cele primordiale. A citi literatura franceză actuală sau gîndirea lor nu te vei alege cu mare lucru. Ea te va conduce însă în cel mai fericit caz la scolastici, de acolo drumul trebuie săpat mai departe în latini și greci și de acolo mai departe în Lumina necreată. Abia după aceea vom putea cobori în Carpați cîntînd minunea care ne ține aici de 2000 de ani. O renaștere spirituală *autohtonă* nu poate veni decît biruind Europa ajunsă în declin spiritual, trecînd rapid prin ce are bun, asimilînd și coborînd apoi în lumea vechilor care ne vor indica anume calea pe care se îndreaptă duhul sufletului românesc.

E vremea unui efort comun care trebuie să-l luăm noi cei tineri pe umerii noștri pentru a izbîndi. De nu vom face asta, vom scrie din ce în ce mai mult și din ce în ce mai prost. Se scrie așa de mult pentru că acești colegi ai noștri și-au făcut meserie din ceea ce nu poate fi meserie.

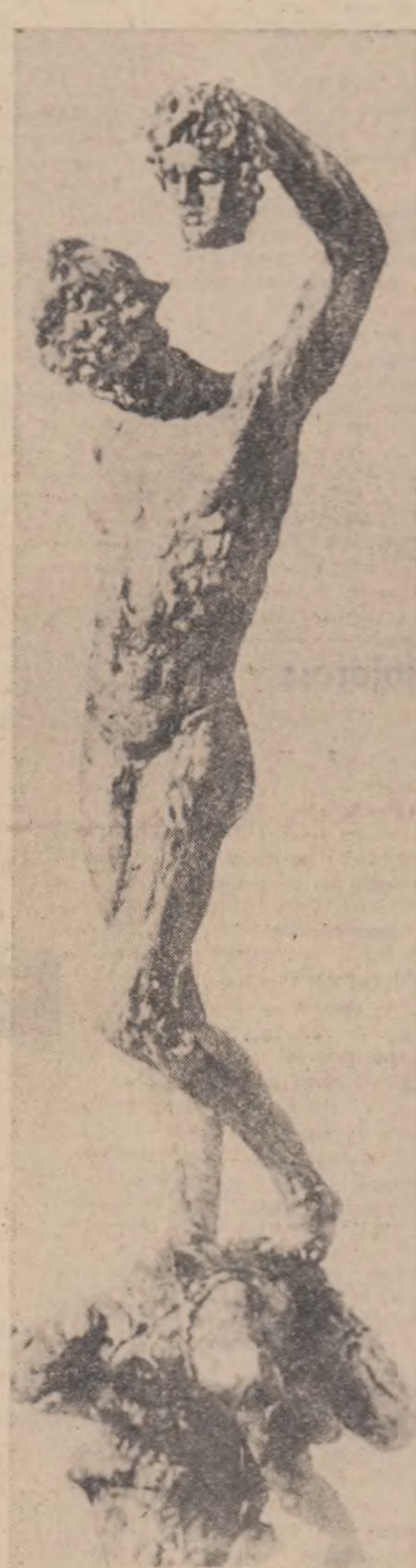
Boema și disperarea e o poveste încheiată de mult și roadele ei s-au dovedit putrede. Rimbaud și alți copilandri s-au dovedit insuficienți unei dimensiuni reale a spiritului contemplator.

Asceza trakului Orpheos cel ce dădu cerului și zeilor nume ca un nou Adam ne-ar folosi mai mult. Nu vîd așadar decît această unică soluție pentru un poet de-a deveni mai bun și mai drept și mai învîțat decît cărturarul ridicîndu-se deasupra Efemerului și contemplîndu-și Demiurgul precum Eminescu. Asta înseamnă ani de trudă în singurătate și viață cumpătată și echilibru sufletesc pe care trebuie să ni-l asigurăm cu orice preț. A daug un gînd al lui Heidegger în ce privește mersul nemților în cultura greacă. „Ne-am dus în greci ca să ne vedem pe noi acasă mai bine”. Nu influență, nu subordonare sub altă cultură înseamnă cunoașterea și iubirea altor spiritualități, ci luminarea și valorificarea în adîncime a dimensiunii neamului tău.

Unde a apărut Orpheos și Meșterul Manole și Păstorul din Miorița, apoi Eminescu și ceilalți, e posibilă întemeierea veșniciei. Trebuie să avem însă curaj și mai ales dor de lucru.

**Pentru-a tale proprii patimi,
Pentru propria-ți viață,
Unde ai judecătorii,
Nendurații ochi de gheață ?**

M. EMINESCU

BENENUTO CELLINI — „PERSEU”
(model în ceară)

GHEORGHE PITUȚ

Boala literaturii

Dacă există inflație în poezia actuală ? Problema este una de ordin prea delicat pentru a fi lămurită sau rezolvată rapid. Există inflație și încă de proporții. Constatarea nu nedumirește, fenomenul a fost și este posibil.

Mai întîi inflația a început, exact la modul financiar cînd nu exista o poezie curentă, conștiința estetică nu avea cuvînt decisiv și creațiile proletcultiste au invadat piața literară. Poate fi numită critica literară de atunci factor responsabil ? În mare măsură da. Sau înșii autorii acelei nonliteraturii ? Ei în primul rînd și în cea mai mare măsură desigur, stimulați însă de critici și funcționari dogmatici. Pentru că Blaga trăia.

Un reviriment deosebit aduce începutul

deceniului 7 odată cu apariția tinerelor talente absolut sincere cu propria lor artă, dar neputînd ocoli dintru-început un minim ecou al celuialt deceniu.

Acei tineri suavi și puri au blîbit și realizat mai apoi cei dintîi un lucru durabil. Și fiindcă atunci s-a înzdrăvenit literatura, participanții, consacrați cu strălucire acum, ar trebui să se autointituleze *gruparea 7*, cifră binecuvîntată și altfel, număr de duminică.

Ce se întîmplă acum ? Există, scriu și trăiesc puțini, foarte puțini Poeți. Nu sînt bătrîni și nu sînt tineri. Sînt Poeți. Mai sînt pe urmă o mie de poeți necunoscuți. Cine să-i recunoască, cine să-i aieagă cu deplina răspundere ce-o implică un atare act ? Răspundem precipitat că mai întîi și înainte tuturor ei *singuri trebuie să se recunoască, ei trebuie să se aleagă singuri*. Începe în această afirmație o viziune idilică a relațiilor dintre oameni ? Nicidecum : dacă te recunoști singur și te alegi singur, te vor recunoaște și alege și ceilalți. Depinde de calitatea lucrurilor cu care vii în fața lor.

Apar anual un număr impresionant de cărți de poezie. Cîte merită omagiu și recunoștința noastră ? Dacă e de înțeles prima carte „așa și așa” sau unul, două experimente nereușite, situația dusă la extrem se va răzbuna mai tîrziu (un lup care e liber ca un lup, sau o căprioară care caută liniște, unde să-și mai afle refugiu, dacă pier pădurile una după alta, în bună măsură și prin acele cărți) și cei care sînt îngăduitori și sentimentali (sentimentul e cel mai dăunător lucru în promovarea literaturii) vor fi apăsați nu numai de răspunderea de a fi greșiți în îndrumarea unor oameni, dar și de a-i fi imboldînd de literatură, adică de a-i fi nenorocit pentru toată viața. Redactorii editurilor și cei din presă sînt vinovați de inflația poeziei actuale. Nu trebuie uitați deloc foștii redactori.

Cînd Brebeanu spunea despre cîte unul că „are și el talentul lui” o făcea la modul generos ca un mare scriitor.

În afara Adunărilor generale, prea distanțate în timp și cînd oricum luările de cuvînt sînt sîrbătorești, așa cum se cade, ar fi bine venite de două ori pe an întîlniri ale tuturor celor ce se cred poeți cu editori și critici de poezie, unde pe rînd fiecare să fie judecat după cum e cazul. Fiindcă nici nu e de așteptat — după cum stă scris, venirea popului în anul 2000 cînd îngerii muncitori, îngerii jărași și îngerii intelectuali vor pogori printre lanuri, așezăminte industriale și fenomene suprastructurale să ne verifice strădaniile și să ne judece.

Inflația nu e legată nici pe departe numai de numele unor începători, cum unii ar fi tentați să creadă. Nume necunoscute alimentează fenomenul, nu neapărat din orgoliul de a fi prezente și la zi în literatură, ci mai ales din celălalt orgoliu, al numelui, dînd tiparului creații care nu fac decît să ilustreze inerția de a scrie ; gestul se săvîrșește cu o simplitate neapărat superioară și fără drept de replică din partea celui care primește manuscrisul ca un desăvîrșit funcționar și nimic altceva. Acele manuscrise vor constitui mai tîrziu exemple de luat în seamă de către cei mai tineri începători, intrucît lucrurile s-au complicat deja plîna la odihna binemeritată într-o carte de învățătură. E cazul să amintim aici de poeziile așa-zis patriotice contrafăcute care de fapt numai patriotice nu sînt, pentru că mai întîi, nu sînt poezii, și atunci cum să fie patriotice ?

Cu ce participă la inflație începătorii sau poeții mai tineri ? Care ar fi cauza principală a producției inflaționiste ?

Majoritatea nu au ajuns la ceea ce am numi *apercepția poeziei*. Ei nici măcar nu dibuie cam pe unde vine poezia. Produsele lor sînt departe de a include un consum de mîncare intensitate a inteligenței creatoare, sînt cu totul străine de cugetare, nici iluminări nu sînt ca ale lui Rimbaud, nici substanță — garanție a actualității lor perpetue. De cele mai multe ori aceste apariții mizează pe speranța *că ar putea fi*. Exclus. Producțiile de inflație sînt fără calitate deoarece nu comprimă, nu conțin timp sau, altfel spus, ele nu umplu timpul cu imaginea lor. La ei dorința sau voința de a scrie cu orice preț nu are la bază *necesitatea*. Fiindcă necesitatea este constantă numai la creatorii adevărați iar voința nu acționează la ei decît în sensul unei evoluții calitative.

Nici șezătorile literare, nici cenele literare și nici altfel de întîlniri ale scriitorilor cu publicul n-au reușit să destrame imaginea (moștenită) curioasă, chiar fabuloasă despre acest soi de om numit scriitor. De acolo, poate, o neînfrînată ambiție de a scrie la întîmplare și cum se nimereste, caracteristică celor în eroare.

Făcînd abstracție de numărul absolut infim al poezilor cu talent, o groază de poezie se mișună prin redacții ; ele par dotate cu tot ce le trebuie în afară de nimicul acela de talent. Numărul lor întrece pe cel al poezilor. E necesară o morală de ev.

Repetăm, editorul este factorul de bază în stăvilirea fenomenului în discuție.

Înceind aici, nu putem enumera nici măcar în parte toate cauzele inflației, dar să nu uităm relațiile de amicitie, de familie, de sus, de jos, dintre artele înrudite, dintre bolnav și literatură, dintre adolescentul recomandat și poezie, dintre literați, relațiile de dincolo de orice artă și de aiurea.

MARIN SORESCU

**Invitație
la Estetică**

Confundată multă vreme cu pedagogia, sociologia, demagogia, — estetica a fost și continuă încă să fie punctul nostru cel mai nevrologic. Dezorientată, buimăcă, ea și-a asumat rolul unui ventilator de confuzii în capul artiștilor și cititorilor. De aici ierarhizările arbitrar : Neuluță, era, ieri, mai mare decît Eminescu, Măiorescu mai mic decît Ionescu Raicu Hion. Principiile de estetică fiind decretate în bloc „estetizante”, rod al unor minți „burgheze” critici improvizate au inventat, ad hoc, altele. S-au dat soluții pentru capodopere, tot felul de scheme pentru complexitatea vieții, cu altă mai obligatorii cu cît erau mai dogmatice. Totul era prevăzut pentru realizarea acestora, în afara unui singur lucru : talentul. Fără nici o chemare anume critici au dus o adevărată prigoană împotriva talentului, trecut la erezi. E destul de amuzant azi să răsfoim paginile revistelor de acum opt-zece ani. În timp ce Blaga crea într-o penibilă uitare, sub goruniți săi seculari, crescuți de pe aceste pămînturi, marele poet să zicem A. Toma, era trimis în popor, ales de critici „de la centru”, ca Agamiță Dandana-cha. Nici nu-i de mirare că arta și-a pierdut în acest mod mult din prestigiul ei. A avea talent se pare că nu mai înseamnă iarăși nimic. Poezia a ajuns un fel de Garibaldi cu prea mulți „volintiri”. Se sufocă. Toți cititorii publică. De la o mie de cititori de poezie s-a ajuns la o mie și una de poete. Numai anul trecut au apărut peste 200 de autori noi. Cîți în toată *Istoria literaturii* lui Călinescu, de la origini și pînă în 1941. De unde această dospesală lirică ? Scriind pe timpuri o poezie „Zbor ușure” — îi s-ar fi spus : „e argehizian !” Acum poți să publici două volume întregi „Zbor ușure” — mai-muțărînd — și vei fi luat în brațe drept dotat, iar Argehiș va fi considerat depășit. Asta, ca să ne oprim la clasici, pentru a nu mai vorbi de legiunile de imitatori ale unor poeți abia afirmați. Nu-i nimic grav în asta la urma urmei — așa a fost de cînd lumea. Multe cărți de poezie, nu poeți. Multe cărți — nu poezie. Liricii mari ai lumii sînt cuposcuți prin traduceri îndoielnice, industriose, același individ tîlmăcind cu dezinvoltură din limbile bantu, franceză, japoneză, engleză, spaniolă, turcă, neogreacă, asiro-babiloniană. Și elevul de 15 ani vine și bate cu pumnul în masa redacțională — cerînd o pagină, altfel reclamă (cutare de ce publică ?). Redactorul de poezie, atunci cînd nu are el însuși un prestigiu — ce deade. Și — un alt nume nou, lingă alt nume vechi.

A face literatură e sinonim cu a face cozonaci ? Toate gospodinele se pricep s-o facă. Includ aici și pe cele cu pantaloni. Suspectez „poetul” de o inconștientă dulce și agreabilă. Inefabilul lui, în care jocul însălează kilometri de versuri zilnice, suferă de o plăcută și suavă zaharizală — dar una de un anumit tip superior, așa zice : o zaharizală a unui zahăr provenit nu din oase care ar fi vîguroase dar banale, ci din mentă. Un inefabil mentolat. Așa numitele aventuri ale cuvîntelor (care, fie vorba între noi, în „Apus s-au experimentat de mult și au dus poezia în infundatură pierderii ori-cărei adeziuni a publicului) nu provin dintr-o anumită necesitate de a descoperi ceva, de a spune ceva ce e dincolo.

N-am mai citit poezie bună de nu știu cînd. (O excepție fericită „Semn” de Matei Călinescu). Am citit puțin autori — și n-am reținut nimic. Toți scriu ca unul sau ca altul. Sînt întrebate uneori : „Ce zici de marele Apostolescu ?” Sau : „Îți place, nu-i așa, evoluția lui Trandafirescu ?” — Care Apostolescu, care Trandafirescu ? N-am auzit. Bună ziua !

EMIL BOTTA

Un vis

Nu duce in Paradis Ingrozitorul meu vis. Poate unde nu am urecat Sancta Scala in genunchi, poate unde nu am strigat Mea Culpă...

decit bintuital vostru fabulos Los Angeles.

I.O.V.

Imi spui ce vezi: fluiera spartă, frunzele smulșe, ruptele crengi. Imi spui ce auzi: o rumaore, furtună, un do-re-mi care fringe, fringe...

Cum mortuis in lingua mortua

Voi fi tabă de carte și atunci voi ști secrete idiome, graiuri străni, atunci voi vorbi despre morți pre limba morților...

Folclor

Tot la vise fiind Tamisa, Miss, am strigat. Și răspunde Grace, zina fluviului, ochii migdale, o milady pur-singe: nu pot veni, mi-e somn, vreau să mai dorm în Londra...

Distratul

Prin mările vii prin ale Oceanidelor cochilii nu-i chip să te culci. Prin apele dulci să petreci nu-i chip în palat de nisip cu oaspeți argintii...

Faptul divers

Iunie 1929. S-a sinucis etajul III. Subsolul și alți vecini printre care mă număr și eu, comentam acest fapt. Medicul a declarat: Dammul e mort. Acel neinsufletit inflexibil, rigid, părea smălțuit, părea instalat într-un falotiu de piatră...

Los Angeles

Umblu creanga prin codrii Eminescului, trec de codri, o iau pe cărări și intru în burgul, săpat în lemn odată cu amurgul, burgul Eminescului. Ingere, spun vedeniei doar o induplec, tu în uniformă de ingér, ia-mă de aici columnă a lui Dumnezeu, din acest crepuscular loc...

SORIN MĂRCULESCU

Gunia

E adinc înfii e singur iesa răsări la pînă să clocească dintr-o parte lumea-n coapsă de osină. amurgise lung în unghiuri și plēsise somnu-n două jumătățile de faptă așteptau sub luna nouă...

Doamnă ești inorog singur și alb care la marginea grăpii îmi plinge ziuva îmi e nerăbdare de noapte izbuc gîfuit de penumbra lasă-mi istovitule noaptea să-mi umble dezmetită și una prin suflet și dintr-un veac cu cornul împunge rările luminoase urmate: să gilgie-n creștetul beznelor mările mele de trei veacuri legate...

Canon

Nici păsările nu mai au cum sfîșia crusta diurnă crescută-ntr-o nopți pisci-de-mare cloceci în jilju-necot moștenirile fărâmlui blestemat mările mele intră-n al treilea veac noaptea e un pumn de pitici și de singe

ION ALEXANDRU

Din străinătate

Orpheos

Din cind in cind cornul se-arată Cornul de foc aducător de moarte Deschide rîni adinci pe culmi Și curge blind pe dealuri mai departe

Mările lui stîcind potop Fosnet rotund pe tîrmurile pale Mormintul de pe cer s-a rupt Și spuieră pămîntu-n rătăcoale

Ochiul amar la margina ajuns Ti soarbe baza noapților primare Singele-n cruce s-a trezit Și vulturul zvonește vinătoare

De unde vii lumină grea Să-ți sprijini oastea rece-n mine Noi nu suntem decit acel copil Impotmalt demult printre ruine

Bușele ierb în vîgduini adinci De-atîtea vreme nu mai știe nime Că-i miez de noapte aururi și s-aud Soareci rozînd în pustime

Doar cite-un flutur bătrîn Cit bolta cerului se-abate Pe turnul orbului alîngînd Și cade iar ninsoarea pe cetate

Cit am vorbit și cit ne străduiam Să nu se stingă grăul peste noapte Dar iată ceasul beznii cel mai greu În carnea mea cu gîsare-ei desoare

Postul — capul nimănu! Rostogolit din zare-n zare Cînd pe pămînt e marea amarg Și cînd pe cer e marea-nmarmîstare

Umbra mea singură s-a dus Și s-a tot dus și iată se lat duce Și un palăman alb pe urma sa Își țese trupul rece pe o cruce

Via dolorosa

Nu-i nimenia în lume mai singur decit min

Toți au venit văzuți și au plecat Nu știu pe nimeni i-al cui și cum îl cheamă

Plîng zi și noapte neincetat

Un turn de lacrimi este casa mea Plîns nădusit — de-ar fi să-i dau un nume

Un clopot negru scufundat În cea mai groasă beznă de pe lume

Convocă vin și vin într-una Și lacrimile lor în mine se depun Oceanul cel mai otrăvit din lume E capul meu albastru și nebul

Cine-i mai singur mai bătrîn mai stîns Tăriile cu toate în ruine Troiene din Pustie vin Și se depun puhoai peste mine

Dă-mi Doamne ochi să pot vorbi Despre ce văd de cînd mi-aduc aminte Un mire dus cu miinile pe piept De veșnice făclii printre morminte

Cad toate peste mine. Mă cufund într-una cineva îmi sapă Mormintul mai adinc adinc În beznile de piatră și de apă

Sunt numai teamă numai foc și fum Și numai plîns într-una în neștire Oh singurul ecou rămas În univers — lugubru mîdnăstire.

Ce-i sufletul meu ce te doare De-atîta vreme nu mai sunt cu tine Am fost plecat bătut și umilit Și iată-mă întors printre ruine

Cine sunt? De ce venim-am oare Mie străin totul toți îmi spun străin Cel mai hult și singur de pe lume Încotro merg? de unde vin?

Pe cine să-l întreb să ia aminte Toți sunt mascați și toți mă huiduiesc Împins încet spre marginile lumii Cîrînd izbit am să mă prăbuesc N-am nimănu repoiș și socoteală Doar clopotului negru dintr-un sat Ce mi-a vorbit cîndva și iată-acum În negurile beznii s-a-necat

Aș vrea să mor cît mai cîrînd, cîrînd Cît mai sunt încă tînăr și cît mai am în vine Single-adinc învolburat și cît vine

Mai curge în obrazul meu rușine Cît mai pot plînge și cît mai sunt copil Și cît mai am o mămă să mă poartie Spre cîmîtir pe drumul spre izvor Într-un sicriu de scînduri înghețate

Cît mai e iarnă-n lume și cît mai e pămînt Cît mai e iarnă-n lume și cît mai e pămînt Cîci putrezește totul neincetat Se face pulbere și iasă

Se-mpuținează apele-n ulcior Cenușile au dispărut din vatră Pe zare zac stoluri de corbi Înțepenți ca niște sfîncși de piatră

Dă-mi Doamne somn cît mai adinc Să nu mai știu nimic din ce-o să fie Un nor îngrozitor deasupra mea Se lasă-n liniște și mă sfîșie

Mi-afit de frig și-afit de dor și-afit Nu-mi mai aduc de nimenia aminte Doar soră tu, iubită sora mea Acolo-n veci uitată și fierbinte

De-atîta vreme vînturile curg De-atîta vreme nu mai știu de mine În ceruri cu pămîntu-am dispărut Pe valurile mărilor străine

Și suntem goi și rușinați pe cărăruia sură Incolăcită-n gura vulcanului obscură Lacou, cau, lacou și vai, nici-un răspuns Căci germenele nunții se piurgie-ntr-ascuns

Și cite vămî trecute și cite-ău mai rămas Căci ne întorcem pururi la nefăcurul pas

Mereu sămînta bună se scutură pe jos Și paște corbul roada primitului prinos Dar noaptea e prea lungă iarna e prea grea

Ca să nu-mi pierd vederea și sănătatea mea Pustia... Ce-i pustia? O, tînără pustie Lubita mea pustie din Pustie O, vai Pustie cît ești Pustiitoare De n-ai fi tu pustie aș fi pustiu sub soare

Dar tu și eu Pustie în cel mai greu Pustiu Suntem nădejdea stînsă e marelui Pustiu

Porunca

Nu întoarce capul îndărat Cîntă pe cetați blestemul se coboară Și turmele din arsele pășuni Cu behăit se mută-n altă țară

E vremea îngerului asfînit În dosul muntelui cel mare Trîmbița-a treia a pornit Se nimicesc înfielile popoare.

Toamnă

E toamnă pe pămînt si-n cer E iarnă grea: de-afit amar de vreme Nu mai trimite noaptea peste noi Decit bubuituri și jale și blesteme

E noaptea nopților cea mai adincă Acolo sus toți ochii au murit Golul lor orb se scurge peste lume Încremenindu-mi capul pustii

Copacii toți sunt numai frig și scrum Pe zare stîrși în străni rătăcoale Simburul lumilor crăpat Corbi-i mînăncă miezurile săle

Ce-am fost? Și sîntem? Cine fi-vom? Vasul e ras și și cumpăna s-a rupt Sub cloșca beznelor vîiește Puilul Pustiilor născut

Din sinul stîrp mările moarte Sug valuri de cenușă și de fum Luminile s-au patolit din lume Și călătorul umblă fără drum

Și vîntu-acest stîrnit de-atîta vreme Unde își coace singele de foc În care galorii fără margini Plîne de plîns și nenoroc

Sunt mai bătrîn decît bătrîn Pustiu! Și mai pustiu decît cel mai pustiu Pustiu Cine-i acolo? Cine urlă? Cine se-ângroapă pururea de viu

E putred ceva-n lume-n capul ei Ceva s-a copt și-acuma se revarșă Și curg puhoai spaimale potop Peste cîmpia asta puturoasă

Goale sunt toate se gîlesc meru Cerul e gol și noaptea s-a lăsat De-ar fi măcar un ciine într-un laț stăpine

E toamnă pe pămînt în cer e iarnă Vulturii calcă tulburi prin Ether Urmele Mirelui se sting în beznă Linse de vulpi cu limbile de fier.

Imn etern

Lui Paul Miron

Din cînd in cînd din margini de Pustie Porneste-un fel de imn de bucurie E-un fel de sărbătoare sugrumată Ce vrea să-și rupă lațul de pe

beregată Văzduhul ciocotește și se stîrînește-un vînt

Ce zgîlfie Pustia din miezul de pămînt Se sparge vasul șubrad în care e clădit Acest păcat amarnic și neispășit Vin vulturii bătrîni în rătăcoale Și se reped pe stîrvurile goale În care viețuia cîndva Un bubuit de bocet ce bocea Devălmășie în devălmășie Sterilă e turtuna în pustie Să zmulgi din rădăcini nisipul Prăcum țî-ai sparge din oglindă chipul Că-va fost rămine-va-n vecie Pustie naște din pustie Eram un fel de prunc cînd m-am încins Cu brîul tău Pustie și m-am lăsat învins Și cresc nălucile țiuitoare În trupul meu de piatră și de sare Nu se aude-n urma mea decit Un clopot șuierînd urit Ce-și picură otrăva pură Pe îngerii lătră făptură Înconjurat din față și din spate Lupii Pustiei urlă spre cetate

Nisipul se îndeasă în singe și în gură Ocean de ispite alămurile-și sună Pustia este curva aceea blestemată Pe șapte cai turbaji încălecată Ce-ă poverfrit pustiile pe rînd Tipînd din gulduri și chemînd Cine-ă plecat de-acasă-n călătore L-a și sorbit pustia orbitoare Nu se mai întoarce nimeni din pustie Căci drumurile toate-s închinse pe vecie Pești uriași se zbat fără de ape Pe plăgi încremenite și mioape Pustie oh Pustia mormintul meu curat Sărutul de pe urmă în care-am înghețat E ceva iără nume în Pustie Mult mai nebul decît o nebunie Un fel de îngerii mulți pustii ce se sărută Și Diavolul plîngînd le cîntă-n alăută.

Parcă știam ceva, dar am uitat Era un fel de vîiet care vine De pe căderi amarnice în sus. Lovindu-se de mine și de tine

Un fel de veșnic tînăr răsărit Culcat pe-o aripă amară Ce cîrge pe un fluvii spre un deal Sub care crește singele de fiară

Cit de pustie-i zarea fără El Poetul început de Fire Pe marginea prăpastiei lăsat. Intre Pustie și nemărginire

O valurile ce se-necă reci Unul în altul și e pururi noapte Și carbiu neființei se aud venind Din pulberea semințelor abstracte

Se-apropie vremelnică porunci Și cine Doamne, vai, că le pricepe Cînd scirtie în șubrede țifini Minzul în burta putredelor iepe

Septembrie 1968 — Februarie 1969 Freiburg

(Din volumul VĂMILE PUSTIEI)

SALVADOR DALI — „NAȘTEREA UNEI DIVINITĂȚI”

Îngeri m-au dus, uitarea m-a întors Pe-o insulă pustie sunt în mare Plîng și e noapte și sunt gol Și-n cer a mai rămas o luminare

Serpi din adinc au apărut Șuierători vorbesc pe neînțelese Îngenunchat mă rog și sunt un prinț Și-n jurul meu i-o ceată de mirese Numai a mea e lipsă și iar însingurat Plîng luminat fără-nclerare Și cerul plînge-ntr-una și eu sunt îngropat Într-un sicriu de lacrimi lingă mare.

Nu-ntoarceți capul ni s-a poruncit Și totuși iată-l pe Poet cu jale Se răsucește singur îndărat Sfînd stios porunca Dumisale

Tăznet-veni întremenindu-l deci Pe culme-ntors cu capul într-o parte Pierdu trecut astfel și viitor Un stîlp de foc la margina de moarte

Ce a văzut Poetul parc-am ști Și totuși cînd să repetăm ce spune Nu mai găsim decit Pustia-n noi Deserțaciuni sunt toate și deserțaciune

Străinătate

Intrăm în marea iarnă în ultimul pustiu Și crește teama-n lume cu morții în sicriu

Cine se-aude-acolo cu clopot de jale Orbecînd în turmele din vale Sunt mai bătrîn ca focul și noaptea-n jurul meu

Mai groasă-i decît moartea lăindu-se meru Cine coboară-ntr-una și nu se mai termină

Născîndu-se ruină din ruină Căci toate-aceste sumbre încrucșări de ape Străinu-mi piept nu le mai poate-ncape Cresc fluturii cît munții și aripile lor Se-ngrașă cu cenușa pe capul rugător Dă Doamne val în grăul meu Ca să mă pot jeli meru Să-i torc aură blindă de Inger minnat Pustiei fără margini în care-am fost lăsat Străinătate, spaimă, pustiu printre străini Precum misterul morții în ochii tăi divini Un țipăt se deschide și altul s-a închis Lășind pe fărîmul rece un ochi din Paradis

Cit de pustie-i zarea fără El Poetul început de Fire Pe marginea prăpastiei lăsat. Intre Pustie și nemărginire

O valurile ce se-necă reci Unul în altul și e pururi noapte Și carbiu neființei se aud venind Din pulberea semințelor abstracte

Se-apropie vremelnică porunci Și cine Doamne, vai, că le pricepe Cînd scirtie în șubrede țifini Minzul în burta putredelor iepe

domesticire divină

Un car și un om prelung. Calul se leagănă
sinistru, contraziind calmul plat. Drumul
orăruit între pite galbene. Omul pare obosit
de vară, de mizeria căldurii, de pinzele in-
lunecate în care înnoată. Din partea opusă
apare un preot albăstru ca o vedenie a ar-
șitei. Alături de el aleargă un cline bătrîn
într-un abur de muște. Ființele se încru-
șează dizolvate într-un pustiu de culoare.
Renunță la gestul posibil de recunoaștere.
Din carul contorsionat și dezchilibrat cade
o formă roșie într-un vârtej de praf. O carte
cu titlul calcinat de lumină, DE IMPERIO
ARANEARUM. Foile încep să se răsucescă
în soare. Carul și preotul au ajuns la dis-
tanțe egale față de carte, într-o parte și
cealaltă. Nu urcă și nu coboară, drumul e
plan și alb. Omul roagă mirtoaga poscă să-l
urmeze direct în cimp și culorile se schimbă
către portocaliu. Deși calmul a topit formele
și sunetele într-un plictis aproape paradisiac.
Se opresc în fine lângă o gaură bătrînă de
obuz și calul lunge extenuat citeva fire de
iarbă. Tovarășul său descarcă dintre oste-
rele noduroase ale carului tot felul de hirtii,
de cărți, de forme stranii urmărindu-le în-
frigurat căderea. capriciul obosit al fiecăruia.
Termină repede, neliniștit iar calul se uită
torturat la om și la cărți. își părăsește apatia
și se teme oarecum de ce va urma. Omul dă
for hirtii și amindoi cred o clipă că hir-
tule se ofilesc de la sine. Se înnegresc încet, fără
flacără și pinzele subtile de fum supără ochii
calului; însă curios se resemnează să pri-
vească. Hirtia se chinuiește mai lung decît
un animal, scheletul ei rămîne configurînd
hipare stranii. Se chinuie sfios și făcut dînd
omului de alături numai o lecție de eroism.
Calul, omul, și hirtia se uită apoi în soare.
Umbră diformă cresc în mîntea sărmanului
bărbat și filele mor ferice, dansînd calme.
Prieten, zice omul, nu rîvni la nimic. Calul
nu răspunde fiindcă înțelesese parabola. Neo-
htul și maestrul se întorc, unul golit și celăl-
talt pătruns de o povață.

Nici nu înțelege cum a ajuns afară din
sat, călcînd pe drumul albit, de praf. Se
gîndește că a plecat de-acasă de mai bine
le-o oră. Trece pe lângă el trăsura „bole-
rească” a C.A.P.-ului cu președintele și in-
ginerul tolanți pe perne. Doctorul își in-
chipuie într-o clipă pe tot acei care au stat
pe perne, indiferenți de trecut și viitor. „Giud-
dată soartă au trăsurile” se luminează doctorul.
Observă că a fost salutată și răspunde
la salutul după ce trăsura trece. Praful stîrmit
il învăluie ca-ntr-o visare tulbură. Se în-
treabă care clii l-au salutată în ultimile ore,
caută să-i rememoreze, pune suflet în acest
joc fără sens de parcă de asta ar afirna soarta
lumii. Ii vin în mînt pe rînd figuri deosebite,
dar citeodată ele par a se repezi și se amestecă
se amestecă...
Renunță în cele din urmă la tot și se
întoarce. Din noapte cade ca o ploaie răcoarea
serii. Stelele ard inebunit deasupra ca niște
păduri.
Cînd se apropie de sat doctorul o întîl-
nește pe învățătoarea cea tînără stînd
pe loc și plîngînd. Mai încolo o siluetă se
îndepărtează grăbită. Doctorul tresare sau îl
cuprinde frîgul, frîgul ciudat al neînțelegerii.
Silueta e un student, se gîndește doctorul.
Tresare iar, se cutremură ca venindu-și în
fire. De ce plînge învățătoarea? doar e primă-
văară... Un glas îi șoptește aspru: „primă-
văară e aproape trecută, domnule”. Apoi

răcăcios parc printre casele mahalalei tale
vechi. Treci ușor cu degetele tale lungi, sub-
țiri, peste cefecele lor cu păr moale și tînăr.
Și-i petreci în joaca lor ca-ntr-un dans, un
vals de-al tău, de-atunci, un, doi, trei... un,
doi, trei. În freneticele tale nopți de cabaret...
Erai frumoasă Clarisse, îți plăceau bărbă-
tații și libertatea, erai ca o pasăre tînără,
de argint de dimineață. Ai avut trei copii,
trei minuni, din trei părți, trei tați din trei
vînturi calde, erai frumoasă, ei erau ca niște
îngerii.
A venit războiul și tu dansai încă nebu-
nește, un, doi, trei, un, doi, trei, alergai năucă
pe străzi. Căutai pacea, căutai copiii. Într-o
noapte n-ai mai găsit nimic, doar trei trepte
lunatică în fața casei, nimic Clarisse, doar un
norman de ruine date la vînt.
Ai amuțit atunci, de-atunci, n-ai plîns,
te-ai împietrit doar ca o păpușă cu ochii
mari, violeți, cu funde colorate și multe. În
părul vilvoi încărungiți în două ceasuri, arun-
cat pe trei trepte de lună. Păpușă strîcată
cu zimbetul trist. Un, doi, trei, un, doi, trei...
Ai putut trece mult peste noi în parc, și
ziua și noaptea, pe prag de moarte printre
copii. Ii priveai cu zimbetul dus, citeodată
întindeai brațele firave către unul sau altul.
Îngerii tăi, sfinții tăi. Cum dansai printre
luminările de argint, plopii înalți, singurii
înalți, ei te iubeau, un, doi, trei, un, doi, trei.

ION MARIN ALMĂIAN moartea sau floarea din fereastră

De zece ani floarea asta, poate o fi alta,
nu știu dacă e floare trasește alta, că-mi
zicea Buna abia ieri, va părea din grădina
numără pe puțin 400 de ani — îl moseșise
bunul ei de la tatăl său și poate că și acesta
il apucase mîndrită tînără de la un altul,
floarea despre care vorbeam, era așezată sub
fereastră într-o casă de pămînt de jumătate
de metru, hîrțurile sale s-au contopit cu
pămîntul — au crescut chiar fire de iarbă
lungi și rare. Acum am văzut că floarea își
mutase locul, că nu mai înțeleg, înaltă,
dreaptă, stufosă, lumina din odăie, ci creș-
tea alături, locul ei rămăsese gol, era prea
multă lumină în cameră, mi se părea că cerul
fusesse jefuit, acolo în dreptul ferestrei,
de ceva ce-i aparținea.
Am mutat floarea, mi-a spus Buna (în ochii
ei era o rugămînt de copil, ceva foarte nedecis,
ca atunci cînd nu știu să explic de ce-ai
făcut un lucru, ori dacă știu, îți vine greu, căci
te gîndești că cel cărui tu o spui, nu te va
putea pricepe și în cel mai rău caz va da din
umeri și-ți va spune că nu-i treabă de om
serios, ori ceva în genul acesta.)
— Mi s-a părut — a clipit Buna din ochii
albaştri, stersii, ca un veston albastru pe
care l-ai purtat sub soarele de august și sub
ploaie, că floarea a umezit peretele, că din
cauza ei — vezi și tu bine, s-a desprins varul,
eu acum am îmbătrînit de tot, poate miine
mor, lumina n-a fost destulă ca-nghitit-o
blestemata asta de floare și de aia, vezi, am
împadat-o, că dacă-o mure și-o închide ochii,
să mă bată lumina, și soarele peste ei, să-i
simt căldura și dacă s-o putea, s-o duc cu
mine.
Buna a trecut cu pașii ei mărunți, de ce
oare și pașii, cînd îmbătrînește omul, se apropie
de aceia ai copilului, nesiguri, veșnic par-
că căutînd ceva — bijubind să descopere dru-
mul. Buna a trecut spre fereastră și de acolo
și-a prelungit obrazul către lumina de-afară,
parcă vrînd s-o prîndă toată, să-și spoiască
fața cu ea.
— Multe nopți, zice Buna, de atunci de
cînd am mutat floarea, mi se părea că o aud
mîscîndu-se ca pe o vietate, trece din nou la
fereastră, își apropie frunzele ca un cap de
om și se uită la mine, iscodindu-mă. Mă uit
și eu la ea, la Buna, și dacă n-ar vorbi cu
mine, dacă nu m-ar striga pe nume: Ioane,
aș zice că e o altă, o nebună venită din tîrg,
să-mi spună povești despre floarea mea, să
mă înspăimînte cum făcea Lae, al treilea fra-
te al mamei, cînd eram mic, și-și punea o
mănușă pe mină, alergînd după mine, clem-
pănînd degetele mînușii. Dar așa o cunosc,
îi știu fiecare cută vită ieri, săptămîna aceas-
ta, îmi dau seama dacă minile-i tremură mai
tare, ori dacă uită mai des decît ieri ce a
spus și ce vrea să facă. Acum, cînd se culcă
gîștile, le aud neliniștea din pod. (Buna le-a
culcat întotdeauna în pod, le fereste de în-
ghet și de dihor) în aceeași vreme urmăresc
umbră Bunii pe peretele odăii, la lumina flă-
cărilor ce izbucnesc din gura cuptorului, nu
înțeleg de ce nu-i place să întorc comuta-
torul să fac lumină, întotdeauna își fereste
ochii cu palma, cum fac tărani pe lună,
duc mina streșină și pretrec cu ochii zborul
lung al cite unui avion ce croiește linia pură
a văzduhului.
— Ioane, îmi zice Buna, tu să te mai uiti la
fereastră, să vezi dacă nu cumva floarea și-a
mutat locul și se apropie să se uite înăuntru,
că eu i-am promis, într-o seară, că atunci
cînd ori înflori prunii și o năvăli mîrosul lor în
casă, am să fiu gata să mor, dar numai atunci
cînd tu, nepotul meu, ai să fii lângă mine.
O ascult pe Buna, îi urmăresc mișcările deloc
obosite, luți încă, plină de viață, îi simt nu
feama, ci dorul de a nu muri, de a rămîne
aici, alături de mine, să-mi spună ea cum a
fost pe vremea lui Păzvanțe Chioru, cel din
zicală, și mi se pare că aud pași ușori de fe-
sioară trecînd pe sub fereastră, o umbră care
se apleacă de apele sticlei, un fel de plete
brune, lungi, vâlurite de piaptănușii nopții...

PETRU POPESCU Poem

Ca un orb în noaptea ochilor lui
Ori ca un surd în pustiu urechii bolnave
Rînd pe rînd aici acolo
Întru din lume în mine ies din mine în lume
Negăsind oriunde uitarea
Auzului și vederii

Caci în auzul și în vederea mea a crescut
Dulce statuie cu aripi ca să-mi aducă aminte
Cît de mări pot fi dăruirile cit de mic eu în
fața lor
Și mai ales cit de mărunț mîntea față de pe-
Nepăsător fluierînd am smuls-o de pe
creanga ei
Ca să-i beau parfumul și s-o pierd întregă
din mîna
Prea increzut într-un viitor care
A trecut și el cu trecutul odată.

NICOLAE VOICU Lumina care se aude

Aci de ferestre existența a aburit.
Aci de mine-și sfîrșitul vog.
Pe umbra nesfîrșirii nu mai e nimeni:
Nici o urmă. Nici un cîntec.
Aci sub mine e numai somn,
orice lucruri doar pe jumătate ei.
Pe umbra nesfîrșirii sînt singur eu.
N-aud decît bîzîitul obscur al mîtorului
plăii
și rătăcirile spre mijloc, spre cerc,
a iubitei lumi, în tăcere.

Sub ochi-mi, pe limba vieții
dîre de moarte ale soapeilor:
dovezi de ieri ale iubirii...
Au fost... O, aburite-nsingurări!

La lumina veiozei sînt singur eu.
Cît pot să-ajut cu lumina veiozei
nesfîrșirea? Lin murirea?

„Visul e chircit în abur, în somn,
Miezul se leagă, se reîncheagă...
Miezul mort al simțirii mele negru ecou,
adormind lîngă tine,
voi regăsi mine, Lumina iubirii?
Creionul? Hirtia?
Voi admira, miine, Ființa din nou?
O, apele scad:
Cădea o ciudată lumină din, sfînt,
suffletul meu.

O zi și o noapte

Fiecare va cînta ce a pierdut și ce nu,
Voi cînta iubirea și moartea pierdute.
Voi fi mulțumit de nevederă mîna, rege
Oedip.

Voi uita
Ruga și sfiala înțelepciunii:
chemă-voi liniștile și furtunile
din piscul fără frunze
al vieții lumii neuite.
Voi astvi trupul și miinile
Șoaptele mele, chemînd,
și voi cînta rînilor istovirii.

Mă voi gîndi
la ușile pe care am ieșit din mine
în fiecare iubire și dimineață,
din natură în fiecare viață a mea,
din ochii mei:
le voi cînta pentru o deschide
porțile poemului meu...
Voi cînta cu ușile deschise...
Voi cînta ce nu am...

Voi cînta urmele,
urmele sufletelor,

Voi căuta noi intrări în moarte,
dar voi păstra taina locului,
Nu voi cînta...
Voi intra și voi ieși mut.
Abia după ce va trece o zi și o noapție,
voi începe să cînt...
Să nu mai știu nimeni, o, nimeni
intrările acelea
care, deși în urmă la doi pași,
nu vor fi ghicite, pricepute.
Voi descrie morții
și voi modifica descrierea și
voi face-o mai frumoasă sau mai urîdă.
Fiecare va simți, însă,
că voi cînta ce nu am...

Voi cînta urmele,
urmele sufletelor.

Cu șoapta Nefiintei
voi re-crea Lumina:
nu voi sfîrși așteptînd.
Cînd voi fi dobîndit ce căutam,
o zi și o noapte nu voi cînta.
Mă voi bucura, voi trăi,
Abia după aceea depărîndu-mă,
voi începe cîntecul meu...

ADRIAN CARSIA simbătă după amiază

E simbătă după-amiază. Pe terenul sportiv
se joacă fotbal, responsabilul brutăriei comu-
nale pune un lacăt greu și rugînt la intrare,
o mamă își cheamă copilul ca să facă baie
în vreme ce copilul nu vrea și în vreme ce
mama îi aduce mîntea la cap printr-un obicei
sfînt și strămoșesc. În stația de autobuz stu-
denției, abia coborîți, se îndreaptă fiecare spre
casă, salutîndu-se zgomotos. Peste un ceas
au apărut pe șoseaua principală tineri, palizi,
cu percuinii lungi și cu pantaloni din stofă
ieftină, strînși pe picior.
În grădina dispensarului a înflorit căsuț,
roz, a izbucnit în petale. O boare ușoară
trece deodată pe undeva pe deasupra ca în-
tr-o poveste veche și înspăimîntătoare și o
jetă căde pe seziunul doctorului Aldea.
Cu nările subțiri care-și schimbă așa de re-
pede forma doctorul ridică capul și se miră.
Și atunci își dă seama într-un fel neașteptat
și demutat că primăvara a venit demult,
să e poate pe sfîrșite și că el trăiește absent,
străin de toate. Începe să strige, roșește un
nume de femeie, și în usa dispensarului o
siluetă subțirică cu ochii neobișnuit de vii
și cu păr abundent, roșcat, pare nemulțu-
mită. „Vrei să ne plimbăm? zice doctorul,
a venit primăvara!” și arată cu minile în jur.
„Să fii dumneata sănătos, domnule,
primăvara e aproape trecută, n-a venit”,
roșește necrutător glasul iar stăpînul
lui piere înghitit de cadrul întunecat al ușii...
Obosit parcă, doctorul Aldea s-a ridicat
și după o ultimă privire aruncată în jur
asemenea unui adevărat general pornește spre
sat. Oamenii îl salută — sînt șapte ani de cînd
le cunoaște viața și sufletul — El le răs-
punde monoton, apoi ca și cînd s-ar fi rătăcit
trece pe la „Frizerie”. Nu intră însă, rămîne
doar în fața ușii deschise. Un client cu haine
de velur cere cu voce ridicată, insistent,
„Condica de sugestii și reclamații”. Frizerii —
trei la număr — îi explică gălăgios că n-au așa
ceva: „nu se există la noi condică”. „La
oraș da, aici, ce, dar nu cunoaștem?” „Nu-i
așa, domnule...” dar Aldea aude „doctor” pe
a treia treaptă. Răsufliă ușurat și ridică capul.
Soarele se apropie de apus...

CERAMICĂ AZTECA

dă bună-seara și încep să-i vorbească tinerii
fete. Fiecare cuvînt trage după el altel, e
un fel de întrecere nebunească și necon-
trolată. O voluptate stranie îl furnică pe
doctor. Învățătoarea se șterge la ochi, se
uită la el curioasă, apoi speriată, doctorul
simte toate astea, vede chiar sosind clipa
cînd ea va pleca de lîngă el cu pași repezi
ca și cum ar fi amenințat-o, dar nu se poate
opri.
În sfîrșit tace și se rușinează. Își cuprinde
obraji și fruntea și minile îi sînt reci, străine.
Se întreabă cu teamă, oare ce s-a întîmplat.
Cînd pornește din nou se gîndește că va
veni „luni” și că vor pleca studenții...

VIORICA IONESCU solar, parc mic

Argint înaltele de noapte, încă soare cernit,
plăpînd, Mirros plin de vînt și primăvară.
Pustiu. Inalte, zvelte luminări, plopii tremură
în parc. Se lasă seara și știți voi copii că la
ceas de amurg, în primăvară, vine aici să se
joace cu voi citeva clipe, Clarisse.
Rîde subțire, trece peste voi, susură vorbe
ne-nțelese, vîntură vîntul și nisipul peste pa-
pușii vostri, vă plesnește cu iarbă tînără
peste glezne. Ai murit, ai murit de mult
Clarisse, frumoasă fată de cabaret, uite, însă,
vii mereu și-i mingii pe copiii din solar, să-

ușor, un, doi, trei. În vînt, cu straiete-ți vechi,
transparente, primăvară veche, fluturase
deasupra capetelor. Se obișnuiseră cu tine
Clarisse cea mută; jucăria lor cu zimbetul
învăluitor și trist. Un, doi, trei.
— Doamnă, de mult nu ne-ai mai dat un
ban, spuneai rar și cald cite unei femei bune
ce trecea mai departe.
Îți dădeau uneori, tu-i dădeai copiilor să-și
cumpere te miri ce...
Într-o zi a venit o mașină să te scoată
afară din casă, muriseși. De douăzeci de ani,
Clarisse, stătea într-o cameră strîcată, cu
trei trepte. Îngrămădise acolo de douăzeci
de ani tot ce-ai găsit printre ruine. Cioburi,
haine, poze, resturi de mîncare, resturi de
zdrone și lacăte argintii de la zestre și chei,
gunoaie de tot soiul, le-ai adunat cu grijă,
cu sfințenie au crescut între ele florile și
trei copăcei firavi și uzi. N-aveai acoperiș,
nu mai aveai nici tu, nici ei, aveai cer și
flori și trei copaci cu frunze de argint, mici
și fragede.
Unde ești, Clarisse, fată frumoasă, un, doi,
trei... un, doi, trei, ne-ai crescut e pustiu
solarul fără tine, sînt triști copiii vechi din
mahala.
Dar tu nu uita și vii îndată ce apare un
copil nou, ce-și trece clița ani prin acest
parc, printre firele murdare de nisip și
flori; vii să dansezi cu ei, să-i veselești cu
risul tău subțire ca adierea, să le atingi ce-
fele cu păr mățos, cu minile lungi. Un,
doi, trei, un, doi, trei...
Au rămas trei trepte și trei copaci din
casa ta și-un văr al tău rătăcitor, venit de
nu se știe unde, bătrîn, vara, pe trepte, cu
capul veșnic aplecat într-o parte. Slab ca o
trăistă; stă pe trepte atunci, în bătaia soa-
relui, Eric, Riios.
— Doamnă, dumneata de mult nu mi-ai
mai dat un ban. Stai, dă-mi un ban, doamnă
aceea cu ochelari!...

PLATON PARDĂU

Coastele
Firul de cîneșă s-a rupt
de el spînzura cămașa
de cămașa spînzuram eu
firul de cîneșă spînzurat
de-un cîrlig de cer.

Acum tai cu dinții hotare,
le înnod cu dinții
rămîn fără dinți
plin de-nțelepciune.

Fac o luminare neagră
o pun să deschidă ușa
îmi dau foc
cu pragul, cu umbra, cu casa.

Firul de cîneșă se rupe
din cămașa curg coastele
coastele dealului
în care m-au semănat.

Stea
Acum să văd
dacă mai îndrăznește cineva
să pună mîna pe mine.
Aici se oprește
numărătoarea.
Unu se bagă sub pielea
lui doi. Doi intră
în casa lui trei.
Se-otrăvesc reciproc
într-un număr verde.
Aici se oprește
peștera gîtleului meu,
se înfundă cu steaua
pe care nimeni n-o știe
fiindcă n-a răsărit
niciodată.

Liber e cîinele
să spună,
adevărul.

Joc
Hai să ne jucăm,
de-a mînăstirea.

Hai să ne jucăm,
de-a mînăstirea.

In cite zile
mă poți zidi?

TRAIAN IANCU

Cei puțini
Sînt poezii, care trăiesc mistuitor, în
lumină!...
Poezii adevărate nu sînt, în realitate,
Doar cei ce zămislesc versuri răsuflete...
Ci oamenii mari ai istoriei și ai vieții,
Aceștia sînt poezii!...
Ei înalță în lumină
Mistere pentru aproapele lor,
Cum urcă trunchiurile seva în frunzele
capacilor...
Oamenii adesea înțeleg de dos
Pe cei care-și dau osteneală,
Ori le sînt de vreun tolos!...
Căci revelînd invierii,
În viața de martiri — am zice, —
Prin taple și în tăceri,
N-au timp să se explice!...
Poetul își arde într-una
Suffletul lui pentru aventura tuturor...
Fără a-și oterii fizicul
Pentru vrea' statuie în Agora!...
Căci laudă și încoronare
Îi acordă sigur vreun primar,

statuar,
după înmormîntare,
pentru acele picante,
Și mai ales pămîntești
Păcate trecătoare,
Și oarecum, galante!...
Producînd și ris și chiar plăcere
ispititoare...
Pentru flămînzeala simțurilor veșnic
doritoare...
Mulți degustă, fără stială,
Particulara biografie, —
Și fără ca să știe,
Unii n-o găsesc chiar esențială!...
Dar poetul, cînd moare, n-a murit!...
Atunci începe el să renască,
Dintr-o pulbere suprafirească
A celor mulți
Și descultii...
Și, în lumină sfîrșit,
E ca un brad, pe munte răsărit!...
De-abia atunci își poartă el fruntea în
furtuni!...
Abia atunci, cu sfială,
Sînt sîrbătorii
Și înălțai cei ce s-au jertfit,
Cei buni!...
Poezii
Ce-au muncit cu migală,

Căci istoria se scrie cu osteneală
Și-n adevărul vieții!...
În viață, zădărnice este,
Poetule, orice poezie și poveste.
Dacă atotfăcătorul zeu nu te vrea!...
După moarte zeul, atotstăpînătorul,
Chiar dacă încearcă să te mai ciupească,
Pe tine, nemuritorul,
Cu dragoste-ai cerească,
Fapta lui,
Au grijă de ea alti zei,
Cătoră, poate tu le-ai dat în dar,
Și nu în zadar
Facul ochilor tăi!...
Și le-ai dat chiar zile,
Din aprinsele tale ouăle...
Și-atunci, tot ce-au fost pentru tine orări,
Se vor schimba, tot pentru tine... în
sărbători,

In care,
Chiar zeii tăi dușmani,
Te vor lăuda, prin ani,
Care mai de care, mai tare!...
Tu, din celălalt tărîm, vei singera pe dată
Și te striga vreun vers în lumea toată...
Cei puțini sînt poezii
Care învie din semenii lor...
Ca pasărea Phoenix a tuturor veacurilor!...

O NOUĂ ANTOLOGIE A POEZIEI FRANCEZE CONTEMPORANE*

An „bun” sau „rău”, zeci de poeți din mii ce există își publice operele, fie la editori consacrați ca Gallimard sau Seghers, fie în reviste mai mult sau mai puțin cunoscute, deci mai mult sau mai puțin cunoscute... alții o fac pe propria lor cheltuială la vreo tipografie pierdută într-un oraș de provincie. Care vor fi, în cadrul acestei impozante cohorte, cei cîțiva aleși ai timpului ale căror nume să rămîna înscrise pe frontonul templului celebrității?

În legătură cu aceasta, îmi amintesc de prudenta de care Gustave Lanson, acest bătrîn maestru a dat dovadă odinioară în a sa „Istorie a literaturii franceze”. Ediția din 1924, apărută la Hachette, nu ne spune oare că ultimul mare eveniment literar al culturii franceze este roman-tismul? Desigur este vorba, cu prudentă de simbolismul „execu-tat” de altfel în cîteva țări; lui Rimbaud îi acordă drept trei rin-duri, Apollinaire, Cendrars, Ja-cob, Tzara și alții alții care de mai bine de douăzeci de ani elabo-rau literatura de mîine, nici nu sînt măcar amintiți.

Trebuie deci să multumim edi-torul Pierre Seghers pentru că a îndrăznit să publice o antologie a poeziei vii, adică a celei care se face sau se „desface” în fiecare zi, urmînd fluctuațiile gustului sau hazardul publicațiilor.

Dar Pierre Seghers este el în-suși un poet, și cine mai bine de-cît un poet ar putea avea facul-tatea de a lucra acest material mișcător care este poezia vie, pentru a extrage cei două sute și zeci și cinci de poeți, prezenți în această carte de aur a poeziei? Seghers însuși face parte din această aventură ciudată născută din conflictul omului, al limbajului și al lumii exterioare. Aici, cum de altfel o mărturi-sește, el a trebuit să se lase con-dus de propriul său gust, de pro-pria sa plăcere. „O antologie, care nu este o plăcere, nu este decît o compilație. În treizeci de ani de lectură, în cinci ani de remușcări, n-am selectat pentru a place sau a displăce: am ales poemele mele. Ele m-au făcut să văd, să reflectez, să mă irit, să iubesc. Azi, adunate, le regăsesc ca pe niște descoperiri înnoite, permanente... Insuficiențe și su-ficiențe estetice contradictorii, in-compatibilități mă lasă indife-rent. Am încercat să văd care este situația, după gustul meu. Citiitorul va spune dacă această carte îi este utilă sau nu”.

Perioada cuprinsă în antologie se întinde între anii 1940 și 1960. Trebuie deci menționat că marii poeți, cei consacrați, sînt prezenți. Pierre Albert Birot, poet și prieten cu Apollinaire al că-rui poem citat „Aux trente-deux vents”, a fost publicat la vîrsta de optzeci de ani și păstrează o extraordinară tinerețe. De aseme-nă Aragon care se întrebă: „Cette vie aura passé comme un grand châtea / triste que tous les vents traversent. / Les cou-rants d'air claquent les portes et pourtant / aucune chambre n'est fermée...”

Și dacă am cita numai pe cei mai importanți: René Char cu o interesantă selecție din cule-gerea „Sur la poésie” apărută în

1968, Robert Desnos cu emoțio-nantul său „Complets de la rue Saint Martin”, apoi Paul Claudel, Eluard, Max Jacob, Mac Orlan, Pierre Jean Jouve, Boris Vian, Michel Leiris, Loys Lasson, Henri Michaux, Raymond Que-neau, Saint John Perse, Jean Genêt, Jacques Prévert, Tristan Tzara, ș.a.

O parte nu mai puțin impor-tantă este consacrată poezilor mai puțin cunoscuți: Jean Am-rouche, Alette, Audra, Albert Auzier, parșe care încearcă „să capteze fabulosul și să forțeze balamalele lumii noastre”, Marcel Beaulieu, Yves Bonnefoy, care va lua fără îndoială în curînd loc printre cei mari, Hélène Cadou, prea în umbra soțului ei, Claudi-ne Chonze, Jean Breton, Guy Chambelland, Jacques Charpier, Roger Devigne...

Dar meritul esențial al acestei antologii este, fără îndoială, de a permite cititorului să descopere nume pe care le întîlnești destul de rar într-o astfel de lucrare. Se știe, de exemplu, că filozoful Bachelard, acest profesor serios de la Sorbona, este, în unele din scrierile sale, mai poet decît mulți poeți? Era cunoscută im-portanța operei poetice a lui Maurice Druon, Joseph Kessel, Colette? Cine altcineva decît un grup de prieteni cunoștea poemele lui Jean Luce, sau ale lui Pi-casso? Meritul lui Pierre Seghers este cu atât mai mare cu cît a introdus în această lucrare de largă circulație pe cei mai buni reprezentanți ai acestui curent de poezie populară care este cînte-cul francez actual: „Dieu est nègre” de Léo Ferré, „Chander-nagor” de Guy Beart, „Le plat pays” de Jacques Brel ori emoțio-nantul „Marche nuptiale” a lui Brassens. Iată deci o Antolo-gie care se vrea completă, dar care nu reușește întru totul. Oprim-du-se la 1960, P. Seghers ignorează în mod sistematic toate cău-tările făcute de noua poezie fran-ceză în domeniul limbajului în lumina structuralismului indoe-sebi. Textele alese din opera lui Michel Deguy, Pierre Garnier, sau Jacques Roubaud, ne dau o imagine „colorată” de un lirism post-suprarealist pe care ultimii doi, în special, l-au abandonat: unul pentru a se lansa în spația-lism și în poezie concretă, iar ce-lălalt pentru a pune din nou în discuție poezia care-l apropie de cea a lui Denis Roche*).

Această rezervă odată făcută, trebuie să spunem că avem de-a face cu o lucrare de un interes susținut, care ne invită la o că-lătorie lirică sub îndrumarea u-nui ghid pe care nu-l putem refu-za să-l urmăm.

Marc BARITEAU
(lector francez la Universitatea din București)

* Pierre Seghers: „Le livre d'or de la poésie française” — Seconde partie, de 1940 à 1960. Deux volumes (377 și 382 pag.), ed. Marabout, 1969. Première partie: „Le livre d'or de la poésie française, des origines à 1940” — ed. Marabout 1961.
1) „Qui”-dire”, Gallimard 1966. Actes, Gallimard 1966
2) Spatialisme et poésie concrète” — Gallimard 1968
3) E. Gallimard 1967
4) Eros énergumène, Coll. Tel Quel, ed. du Seuil 1968

CUVÎNTUL FURAT

Absența discursului nefiind tăcere, trebuie căutată semnificația pe care o indică: imposibilitatea concretă de a articula altfel decît prin medierea rupturilor, imposibilitatea de a acționa altfel aici și acum, în situația prezentă și în momentul prezent al timpului propriu personalității. Deci imposibilitatea concretă nu este o împlinire sau o nepuțință indiferentă, exterioră, ci imposibilitate plină și revelatoare; nu e ceva de aruncat în afară (ca un acclen-t), ci ceva de trăit și de integrat în modul propriu în care se manifestă.

Cuvîntul este furat, e „suflat” din timpul accesibil locutorului. Între trîrea cuvîntelor, zona lor germina-tivă și exprimarea ei propriu-zisă în textul vorbit sau scris se instaurează o iremediabilă diferență. În spațiul aceste-i diferențe se execută și furtul cuvîntu-lui.

Obsesia integralității, a izbucnirii deplină și definitive în cuvînt, e trage-die a exprimării, a structurării fondului de intuiție; și Kierkegaard, dispretuitor al alienării în impersonal, impus de problematizarea și conceptele în care se încheia filozofia clasică, disperat de medierile prin care subiectivitatea vie trebuie să se disperseze, îngrijorat de pierderea autenticității în rețeaua miș-cătoare a conceptelor, dîndu-și existen-țiale sale adagiul „adevărul e subiectivi-tatea pură”, și el a trăit drama medie-riilor. Izbucnirea subiectivității s-a fixat în concepte: angoasă, disperare. Mai aproape de noi, acești vulcani s-au stîns în existențialismul academic al lui Jaspers; ceea ce era expresie imediată a durerii vii, ceea ce era „concept” scandalizant a devenit prilej de specu-lație și de ordonare în rețele logice. Astfel existența nu are puterea să se sustragă de sub acțiunea absorbantă a exprimării înghețate. Orice de aproape e adusă exprimarea de fondul viu al existenței, apropierea maximă lasă încă să subziste un spațiu de neamplut. Aspiratia spre integralitate e dramatică chiar de la nașterea ei — din momen-tul în care se exprimă drumul său către moarte este deacum trasat.

Unic, trîrea originală și trespeta-bilă, pătrunde în timpul violent și dis-persator al conceptelor. Irepetabilul devine, deci, repetabilitate. Chiar prin exprimare s-a deschis o ruptură, s-a creat diferența originară, locul care va fi lucrat și trăit apoi ca loc al depăr-tării și decalajului. Loc pe unde se

strecoră și absența, o absență plină, dură, de care se ciocnește locutorul. Duritate a absenței, instantanee, pre-zență, duritate care se pierde apoi, deci duritate „iluzorie”. Structura temporală o manifestă și o retrage. O duritate care se dizolvă, pierd. metamorfoză u-mitoare. „Ce a fost aceea imposibilitate temporală?” Locutorul e scandalizat de lipsa de ascultare a cuvîntelor; cuvî-nțele se retrag dezvăluind un text pe care el, producătorul lui, n-ar fi dorit să-l dezvăluie astfel. Orice refacere și ajustare ulterioară nu poate șterge urmele absenței.

Aici se cere să alegem. Nesupunerea cuvîntului în ce registru al realității se situează? Este un fals, un act greșit, ratat, al locutorului, o stricare pur și simplu a unei intenții clare? Unde stu-diăm registrul adevărului, la nivelul intenției, clare dar în imposibilitate de a se realiza sau la nivelul manifestării concrete, analizabile, a discursului devenit text? Intenția, care ulterior poate fi și exprimată într-o construcție logică transparentă, mani-festă structura reală, adevărată, a situa-ției de vorbire? Dar adevărul este inte-gralitate, este nu numai „index sui et falsi”, ci și înfășurătoare deplină a falsului. Aici și în acest mod se poate introduce (chiar dacă nu în deplin con-sens cu interpretarea originară) distinc-ția lui Heidegger dintre aleleia, adevăr-ul grecesc, presocratic, înțeles ca dezvăluire în lumini și umbre a ființei, și veritas adevărul înțeles ca concor-danță luat din intelectul comparator al latinilor. Vom situa atunci nesupu-nera cuvîntului în registrul dezvălu-rii.

Integralitatea nu poate ieși din sine (acest în sine este o considerare abstrac-tă, practic inexistentă) ca o prezență perpetuă, ca izbucnire unică. Medierea între prezențe și absențe, jocul diferen-țelor, trîrea decalajului și a depăr-tării față de propriul „eu” și de produsele lui — toate aceste zig-zaguri sînt date ca loc al trăirii obiective, deci deplină. Foucault scria despre Holderlin: „el redeschide chestiunea schizofreniei ca problemă universală”, ceea ce nu se tre-buie interpretat în maniera repetată a specialiștilor în criticarea citatelor. Uni-versalitatea acestei chestiuni nu e o ex-travagantă oarecare, ci constă tocmai în recunoașterea existenței ca spațiu al diferenței și depărțărilor interioare; existența ca aventură în care certitu-

dinile sînt limitate, o cortină înconju-rătoare ce disimulează pericolul.

Pericolul acestei depărțări interioare nu rămîne o simplă figură de stil, o exprimare pretențioasă a unor mici mișcări ale spiritului; iar semnificația sa nu se întinde numai asupra indivi-dului. Cele mai tulburătoare sînt nu fantasmale discursului individual, ci marea fantasmă purtată de discursul colectiv. E o banalitate (dar tocmai asupra lucrurilor banale nu ne întrebăm, deci le cunoaștem mai puțin) faptul că toate drumurile, toate vizările noastre către lucruri trec prin mediul de refracție al cuvîntelor. Discursul grupului poate impune, prin forța sa de persistență, de proliferare și de instituționalizare, propria sa structură drept principiu al realității. Manifestă-riile discursive ale indivizilor (în măs-ura în care ei sînt supuși limitelor fixate de participarea la grup) trebuie să se conformeze fantasmelor discursului colectiv. O irealitate e impusă drept principiu al realității. Indivizii vor fi supuși dublei rupturi, dintre lucruri și cuvîntul lor, dintre acesta din urmă și cuvîntul impus; ei trebuie să se mani-feste în discursul lor pentru grup, ca și cum ar accepta irealitatea impusă ca fiind o realitate. Și aceasta deși în manifestările lor individuale acționează conform unei imagini eretice, rebele, asupra realului. Se creează astfel un spațiu de destrămare a personalității, spațiu de nevroză și de epuizare. Tăie-rea psihică de care amintea Foucault devine în astfel de cazuri realmente o problemă universală — nu în sensul că se realizează, ci în acela al menținerii posibilității sale continue, prin destră-marea și rupturile accentuate pe care le provoacă supunerea la fantasma grupului.

Revenind la drama naturală a discursului individual se pune din nou întrebarea, ce este ceea absență stre-corată în decalajul dintre existență și exprimare? Ce semnifică „furtul” și „flarea” cuvîntului din fața locutorului? Expunînd în fața studenților săi o elaborare introductivă și doar descrip-tivă a ceea ce ar putea să devină teorie a lapsusului și a actelor ratate (Fehl-leistungen), Freud încerca să clarifice sensurile printr-o comparație. Un indivi-dual care se plîmbă noaptea pe o stradă complet întunecată (se află deci „în întuneric” deplin) este prădat de un hoț pe care nu poate să-l vadă. Deși nevăzut hoțul, bunul simț nu-l va lăsa pe nefericitul personaj să afirme că a fost furat de întuneric. Chiar invizibilul făptașul trebuie adus în lumină. Dar comparația lui Freud este destul de subredă.

Cum se va desfășura urmărirea „de-lincventului” în cazul în care esența sa este de a fi nevăzut, în care invizibilita-tatea ar fi modul său propriu de a se manifesta și nu o lipsă de vizibilitate pur și simplu? Atunci „aducerea în lumină” va fi un simulacru; și încă-păfinarea noastră „realistă” vom prinde doar viclenia întunericului, fantoma vizibilă a invizibilului. În acest caz nu mai e nimic de căutat dincolo de întu-neric, întunericul și furtul sînt core-late: în întuneric trebuie să dispară ceva.

Lapsusul și actele ratate apar ca mani-festări elementare ale funcționării mecanismului inconștient al absenței. Cîmpul ideal al semnificațiilor debor-dante, al supradeterminării discursului, deci al adîncimii sale și al oscilației între nivelurile de sensuri, este opera. Asupra operei de artă s-au aruncat cu perseverență generații de psihanalști, moștenitori ai unei eflorescențe compli-cate de imagini-concepte; interpre-tarea jocului de simboluri și-a arătat în scrierile lor posibilitatea prelungirii nesfîrșite.

Eugen IACOB

PLOIEȘTI 1946

Cu 23 de ani în urmă și anume la 10 martie, Argehi era invitat să conferențieze în fața publicului ploieștean.

„Nu sînt un conferențiar profesio-nist, declara în fața unei săli arhe-pline. Mai de grabă nu sînt confe-rențiar de loc. Pentru așa ceva tre-buiau să fi orator. Meșterul cu care te naști nu l-am putut învăța. Ne mai vorbind în public de trei ani, am stat la îndoială dacă aș mai putea face față condițiilor care stabiles-c relații de nivel între unul, care grăiește, și o sută care-l ascultă...”

În primăvara anului 1943, pe cînd începuse seria „Biletelor de papagal” în ziarul Informația zilei, ține la A-teneul Român o conferință intu-itivă Eminecu, repetată la puțin timp, la cererea expresă a publicului entuziasmat de cuprinsul ei. A ur-mat în toamnă apariția pamfletului Baroane, arestarea și internarea în lagărul de la Tg. Jiu, unde a scris piesa de teatru „Seringa”. În 1944 s-au produs evenimentele eliberării de la 23 August 1944, apariția unui cotidian sub direcția lui Argehi, intitulat Bilet de papagal, pregătirea volumului Una sută una poeme, scoas din librărie a doua zi după ce fusese difuzat, ca și preparativele pentru amenajarea și deschiderea tipografiei din Mărtisor în vederea tipăririi volumelor personale...

Era o duminică și automobilul pornit de la Ploiești întirzia. Pe la orele zece un telefon al prefecturii verifica sosirea vehiculului, publicul adunat dînd semne de nerăbdare. Consternare: automobilul era ab-sent, căzut probabil într-o pană. Un altul acoperă distanța kilometrică și abia pe la orele 12 intrăm în sala ridicată în picior, aplaudind.

„Credeam că vom găsi sala goală, povestea Argehi aducîndu-și aminte emoționant de primirea ploieștenilor. Era o sală plină pînă la refuz, foarte receptivă și deloc su-părată de întîrzierea mea nedo-rită...”

În minte că l-a primit cu brațele deschise scriitorul Bassarabescu, ex-clamînd: „Dacă ar fi trebuit să a-sceptăm pînă diseară, lubite domule Argehi, să știți că nimeni nu s-ar fi cîntit din loc!”

Citez cîteva fragmente recon-stituite din conferința de la Ploiești: „Sînt mulți ani de zile de cînd n-am mai trecut prin citadela Dv. Aici au trăit Dobrogeanu-Gherea, Paul Ziaroff, Radovici, Stere și al-ții și tot aici își are reședința de predicție un scriitor cu un talent intrat în antologie, viguros și realist, D. Bassarabescu... Îl văd și acum pe Gh. I. la catedră originală, în restaurantul gării. Teigheaua, la care număra încasările unei zile de forțată vastă, era într-adevăr o ca-tedră și un amvon. Despre restau-rant, se știe că era cel mai apăsant din toată țara. Printre mesenii dor-nici de o masă ireproșabilă, plecați într-adins din București la Ploiești, se strecurau și unii începători în cele literare, ispițiți să contempleze, im-bucînd o prăjitură, personalitatea dublă a maestrului criticii românești, scriitor și birtas. Într-un timp cînd rușinea de a fi literat nu putea să se impace decît cu o negustorie și cînd Caragiale era dramaturg și pa-tron de berărie... Paralel cu falsul tăvilor și al discursurilor de poezie, în procesune, se deschira cite un ca-pitol în studiu original. Creionul de adunare a coloanelor de prețuri nota din cînd în cînd și cite o idee... Toate felurile de bucate ale lui Gherea erau excelente, ea și punctele lui de vedere literare. Brînzocele... însă i-au agonisit o reputație fără com-parativ... Mai tirziu, l-am cunoscut mai aproape, într-o redacție din Bu-curești, în calitate de scriitor și eu. I-am făcut atunci o confidentă de client insolubil. Cu vreo zece ani mai înainte, îi rămăsesem dator o plăcintă cu mere...”

Baruțu T. ARGHEZI

breviar

AL. IVASIU

„Cunoaștere de noapție”

Personajul lui Al. Ivasiu este de data aceasta un „fals funcționar într-un minister — cheie” și autorul alătură mereu numelui această reco-mandare ce a dobîndit apar-ență de calificativ, cu o in-sistență ce traduce ironia față de eroarea substituirii calității prin funcție. În Ion Marina individul s-a redus la semn-tul social — sumă de operații: natura tîrde în el să se confun-d cu eficacitatea în sistemul coexistenței omenești.

Că a funcționa nu e tot una cu a fi, că poți parcurge viața fără să fi trăit, că poți exista, dar că numai unii sînt în-tr-adevăr, că ființa se desco-peră cu dificultate și istovire — neașteptată rezistență a-cestei implicații elementare! — este ceea ce află Ion Marina pe truca îndintare a unui demers heideggerian spre cap-tarea eului. Ruperea de „Al-ltglichkeit” este declanșată, așa cum și filozoful o cere, de atingerea cu moartea. Nu-mai așa, lărgindu-se pînă la marginile sale, bălătîndu-le de gîndul și emoția, însul uman își dobîndește adevărul.

în el, ale căror urme mai pot fi găsite, urme încă sîngerind de emoția vieții.

Adesea rost al memoriei de a putea aduce în momente pustii viața autentică aglomera-tă în clipe consumate, con-stituie originalitatea romanu-lui lui Ivasiu, chiar dacă pro-cesul însuși nu e inedit, ci doar lîmbezește înțelegerii fi-lozofice.

Adeseori căutarea emoției dezvățate se convertește în căutarea evenimentelor ineseși. Nu umbra grea pe care o adin-cesc în ființă faptele, ci fap-tele ineseși întîmpina amintir-ea. Inconștient, Ion Marina cedează facilității de a substi-tui viața însăși prin bio-grafie, de a continua din inerție un drum care nu mai descoperă trîrea, ci aduce doar clarificări biografice. A-dor clarificării biografice, A-tunci sensul filozofic al amintir-ii se obnubilază, dorul autenticității dispăre în liniș-tea inautentică, cunoașterea nocturnă se lîmbezește în zorii lipsei de turburare. Memoria devine pur procedeu compozi-tional, legînd într-o cronologie de o severitate neapărentă evenimentele al căror reflex e intelectual și etic. Există la Al. Ivasiu o perpetuă alunecare spre abstract, și „Cu-noaștere de noapție”, romanul căl spre trîre, suferă de ea ca de o presiune denaturantă.

Tensiunea dintre sensul fi-lozofic al substanței romanești și ideea filozofică generatoare se întînde pe tot ansamblul cărții. Răcurețarea emoției ri-sipite, chiar atunci cînd nu rămîne doar deziderat rațio-

nal, este vooalță de neutralita-tea uniformă a expresiei, deo-potrivă de exactă și precis ar-ticulate în consemnarea plic-tiselii goale a prezentului ca și în transmiterea trîirii căutate. O ne-implicare rezultînd din obișnuința de a sprijini în concepte și propoziții raționale orice adiere trezită în zona ex-perienței, obișnuința în fond de a abandona teritoriul arto-zei, poate nu doar obișnuință, ci aptitudine, sau chiar vocatie, de a potoli viața ducînd-o în liniștea ideilor clare.

BIANCA BALOTĂ
„Mașina de fugit în lume”

Lirismul Biancă Balotă iz-vorăște dintr-un fel anume de a povesti, în care scopul urmă-rit nu este retrăirea petrecu-tului, ci petrecerea amintirii. A-și aminti înseamnă a fi ieșit de fapt din timp, a fi alege momente vechi, a le opri și liniști pînă la a le da aerul permanenței, înseamnă a te bucura de aceste foste clipe cu o urmă de tristețe rămasă din fosta lor vremeală.

Amintirea este petrecerea de a inventa, cu aerul răgășirii, sinteze fictive ale experienței, suite de fapte poate reale, dar iluminate de sensuri tirzii, de a căuta în trecut sursele unor fapte interioare prezente, de a inventa, găsînd data și locul potrivit, o naștere minu-tată.

Lirismul se naște și din a-

ceastă înclinare spre starea ce precede tvirea semnificațiilor, acea stare făcută dintr-o ne-lumură și îngrijorată pre-simțire, dintr-un fel anume de a aștepta fără să știi că aștepți. Este starea căreia copilăria îi așterne lăcașul ideal al candorii.

Copilăria din prozele Bian-că Balotă nu este una re-gășită, ci una închipuită și fă-cută din fapte vechi și sem-nificative noi, care numai în pla-nificații își pot găsi o normală corespondență. Normală pen-tru că euforia discretă a au-toarei și o undă ușoară de humor o îndreptățeșc.

O copilărie cu toate pre-simțirile bucuriei și tristeții de a fi matur, o maturitate ce nu renunță la bucuriile și nemulțumirile copilăriei se în-tîlesc în personajul Biancă Balotă, fie el copilul ce vi-sează la mașina de fugit din-tre zidurile false ale adăpos-tului timpurii, în lumea mare a oamenilor mari și singuri, fie individul matur ce nu vrea să uite „minunații cai verzi” ai imprudenței și bu-năcredinței.

Într-un registru de intensi-tăți vooalte și vibrații deli-cate, prozele Biancă Balotă comunică bucuria ingenuității, bucuria melancolică de a în-tra în realitate usor, cu că-derea încetînită de amintiri, cu lovitura indusă de ac-ceptare, bucuria de a fi tris, ușor deziluzionat și vaq împă-cat, cu o măsură ce nu stîm-jenește viața și nu pune în primejdie discreția.

Iliana GRIGOROVICI

MARIANA COSTESCU

„Poemele

desăvîrșirii noastre”

Ultima carte a Marianei Costescu este, de la început și pînă la sfîrșit, un discurs pas-sionat al mitologiei, religiei și istoriei, toate grefate pe un fond autobiografic, ceea ce-i dă acestui discurs roșit cu voce tare o coloratură lirică personală. Remarcabilă ni se pare dezvoltarea asociațiilor între planurile discontinuu ale unei posibile existențe spiri-tuale, capacitatea poetei de a păstra o anumită căldură a emanurilor sale chiar atunci cînd se mișcă printre înghê-fatele abstracțiilor ale unor domenii care, prin ele însele, sînt reputeate ca literești, sau, oricum, fiind de conștiința teoretică a lumii, avînd ca mijloc și scop dialectica no-țiunilor generale, și nu expe-riența particulară generatoare de lirism. Acum se poate spu-ne că poezia acestor noțiuni generale pe care o realizează Mariana Costescu în Poemele desăvîrșirii noastre (titlu evi-tat în primul rînd o perfec-țiune morală) constă în trîrea particulară a ceea ce este ge-neral prin sine, iar modul concret de manifestare a pro-cesului amintit își găsește ex-presa în succesiunea rapidă, neașteptată a experienței is-torice și a celei individuale.

încît totul capătă amprenta unei vii și trespetaibile emoții. Dacă vom mai adăuga aici și tehnica ostentativă, dar nu fastidiosă suprarealistă a schim-bării planurilor de perspectivă în care s'ipostaziază Mariana Costescu problematica sa de natură etică, avem o schiță pentru ceea ce ar putea să în-semne Poemele desăvîrșirii noastre.

Această dialectică a perfec-ționării morale pe care o vi-zează Mariana Costescu în ul-tima sa carte pornește de la datul fundamental al morții, al suferinței prin care se a-juunge la bucurie și lumină. Sînt invocate, în sensul a-mintit, diverse ipostaze prin care omeneia și individul s-au sacrificat pentru un ideal de fericitate și puritate: „Sus, între apele din cer, pe-o limbă de pămînt / poate-tre daluri, se întînde pacea / dornică de crimă. / De cînd săpînt este, cu zeii face clan / și cere lu-mii, în extaz privind spre dînsa, / ca Salomea capul lui Ioan. / Jos, pe pămîntul nostru, iarăși cade Troia... // Pe fărîm lunii Cain / a ucis pe Abel. / Prin sticla lumii crima ca-ntr-un desert în flăcări, / cu toți vom fi văzuți / trupul lui Abel doborît de Cain.” (pp. 11—12); „O, teoretic dru-mul e istoric / și printre Scyla și Caribda trece” (p. 23); „La poala unui crater care erupe des / era Pompei, se zice, în-tre orase-ale, / era Pompei, orașul acoperit de labă...” (p. 27). „Într-un pahar, ca moș-tru de desăvîrșire, / stă Pro-meteu înlîntuit de stîncă”

jurnalul unui cobai

1942

11 MARTIE

Mă gîndeam astăzi, dragul meu prieten, în timp ce vorbeam despre poezia noastră, așa cum o scriem noi, zgrunțuroasă, înformă și neplăcută urechilor multora din critici, fie ei cit de avansați ai literaturii române, la marea distanță de structură care ne osbește de ei. Mi-am adus aminte de cuvintele, aproape înfiorate, ale unui profesor pe care-l prețuim la fel amîndoi, — e vorba, anume, de Tudor Vianu — cu cită tulburare și spaimă îmi mărturisise că versurile pe care i le citisem nu sînt poezie, prevestindu-mi în același timp o eră de barbarie pe care descălcătușul nostru în cîmpul poetic ar inaugura-o. Mi-a amintit, de asemenea, și de obiecțiile altui critic, mai mărunțel, prin gura căruiă versul meu era acuzat că e „apfîr” și „pro-zastic”. Dar toți acești venerabili îndrumători — cărora noi le sîntem, totuși, tributari în măsura în care ei au știut să păstreze un steag ridicat împotriva dogmatismului rece, uscat și sterp — ne rămîn, cînd e vorba de versul nostru, străini sau îndepărtați. Ei iubesc încă, și probabil o vor iubi întotdeauna, poezia eterată, sonoră și fluidă, aceea care, după vorbele Abatelui Bremont, se cheamă „poezia pură”.

Or, dragul meu prieten, eu cred că tocmii în impuritatea poeziei noastre stă și atesta-tul progresului pe care l-am înfăptuit de două ori, pe tărîmul poeziei propriu-zise, și pe cel istoric. Fiindcă distanța dintre bătrîni noștri magîștri și noi, e hotărîtă de un decalaj istoric.

Ce vrei? Lor le place poezia separată de viață, poezia scrisă cu literă mare și festivă, — și mi se pare destul de semnificativ că ei nici nu știu s-o definească decît prin ceea ce nu este, de îndată ce se află puși în fața unei poezii ce depășește canoanele și nor-mele înalte ale bagajului lor intelectual, cu-cerit (trebuie să stimăm asta!) cu trudă, cu sîrg și dezinteresare.

Ți-aș spune, dacă n-aș fi scris-o pînă acuma și aturea, că nu cunosc o laudă mai mare ce poate fi invocată în sprijinul aceste-i lirice a noastre, decît barbaria ei. Să nu ne înșelăm, totuși: barbaria presupune distrugerea, gestul iconoclast, pogromul. Dar noi nu ne renegăm înaintașii; exemplul grupu-lui nostru, pus sub semnul și pecetia alba-trosului baudelairean, vorbește singur, și in-deajuns. Nu, hotărît, dragul meu, noi nu sîntem niște iconoclaști. Noi am jurat însă, în lirica noastră, pe valorile moștenite ce-au putut însemna un concept deschis, o zare largită, iar nu o fereastră închisă, o lucrare, o colivie sau un fișier; pe acele valori „bles-temate” dintre care nici una n-a cunoscut aprobarea și aplauzurile publice, tocmai fiindcă un instinct sigur al spiritului de castă i-a făcut pe contemporanii ei să simtă dinamita conținută dincolo de haina cuvîn-țor. Să ți-l mai amintesc pe Lautréamont? Sau pe Whitman?

Poezia noastră pleacă de aici. Ea e prozai-tică, e barbară, e apfîră, e cum vrei; dar ea e viață.

E un viciu, o deformare proprie oamenilor de carte, de-a săpa tranșee între viață și li-teră, cînd aceasta din urmă nu-și află prețu-riile decît în măsura în care se trage din cea dintîi ca să se întorcă la ea. Dar tocmai asta e vina care se impută poeziei noastre: de a fi prea de-a dreptul ruptă din viață. Ne aflăm, dacă bați bine de seamă, într-un do-meniu al moralei. Și iată cum critica sa-vantă, cu ochelari, ștaif și catastife, apfelăză,

în disperare de cauză, la argumentul etic pe care, pînă ieri, în chiar numele estetismului de care era atît de geloasă, îl repudia.

Da, dragul meu, estetica (și etica!) a schim-bat tabăra. Ea e cu noi, — și lucrul acesta îl știm noi, noi care am terfelit poezia, care am îmbrîncit-o în noroi, am trimis-o pe stradă, să umble desculț, să-și întepie tălpile, să-și ardă fața de soare și vînt, să viețuiască, in-tr-un cuvînt. Ea se întoarce zdrențuită acum, plină de țărînă, cu glezele sîngerate, dar cit de plină de miresme crude, de țării și prețuiri noi?

Ți amintesc de versul lui Whitman: „Eu nu scriu pentru azi sau pentru mine, eu scriu pentru toate zilele”. Această — hai să-i spun! — cotidianitate, i-am dat-o noi poeziei.

Acuma, cînd ți scriu, primăvara întîrzie încă. Se lasă rugată, ca o domnișoară ce este Dar zăpezile se topec, streănăsele plîng sub-țire, mărunț, și din pămînt se ridică o boare grea, de început de lume. Totul e năclăit și gras; totul e aburit, mînjit și tînar. Fiindcă mugurii vor începe să pleznească degrabă și semnețele s-au preschimbat în acele verzi ale ierbil.

Poezia ta, dragul meu prieten, nu e la fel de murdară și fecundă ca și primăvara asta? Dar cred că mai este ceva: o concepție esteti-că și chiar etică asupra poeziei, e în func-ție directă de una social-istorică. Or, pînă azi, prea puțini poeți și-au construit opera pe alt temei decît al renunțării și al comple-xelor de tot soiul. Prea au fugit de viața plină și adevărată, cînd n-au și fost dinainte refuzați de ea. O lume și o concepție nouă ne cere însă bărbăția gestului, a gîndului și

fragmente

a vorbei; ne cere să trăim din plin viața și din plin s-o scriem în versurile asta? Să fim una cu ea. Fiindcă, la urma urmelor, ce e poezia? Ea e un sector din viață, și nu viața un crîmpei din poezie. Și cu asta ajung la vorbele marelui magistrul Karl Marx care spunea încă de acum o sută de ani, că arta trebuie să fie făcută de toată lumea. Și pen-tru biruința gîndului său în lume trăim noi, luptăm și scriem poezie.

(Am scris rîndurile astea fiindcă n-aș putea scrie o prefață pentru viitorul volum de poeme al lui Geo Dumitrescu, unul, cred, din cei mai dăruți poeți tineri și, poate, pentru o lămurire a mea, pe hîrtie).

16 MARTIE

Mai vreau să scriu ceva despre „băieți”. Despre acești tineri poeți care vin la mine, pe care-i iubesc și care — sînt sigur — mă iubesc și ei. Marea mea teamă cînd ne aflăm împreună, este să nu cumva să se uite vreunul din ei la mine cu gîndul cu care s-ar uita la un belfer. De altfel, „metoda” mea de apropiere de ei e simplă, directă și chiar brutală: fără menajamente și amabilități. Ori-cum, cel mai dragi dintre ei — Geo și cu Bărbulescu — îmi sînt și cei mai apropiați, m-au înțeles și descîrnat cel mai bine. Pen-tru asemenea lucru, cei treizeci de ani ai mei nu s-au risipit zadarnic. Pot da seamă de ei, — prin ei.

Astăzi seară, în redacție, o adevărată con-spiratie a „jehoșilor”: Geo, Tiberiu, Bărbulescu, Marin Preda și — colac peste pupăză — Stelaru. Care de care mai poet, care de care mai inspirat, cu un munte de tinerețe în ei, plin de aurul talentului și de săracie. Îmi sînt dragi și-i admir. Și mă simt, mereu, una cu ei.

Să mai scriu și ceva despre Galia și sora ei — atît de frumoasă și atît de disgrățios

denumită! — Buți? Au fost o surpriză pen-tru mine, fără îndoială. Buți asta, îndeosebi, seamănă teribil cu Loti. Și mi-a spus că ea știe că-n viața mea e „o mare dramă”. Am sărutat-o. Îmi place, dar nu știu dacă ar fi făcută pentru mine.

18 MARTIE

Cu titlu de document, trebuie să însemnez: calmul meu de-acum două zile era doar o aură, un anunt. În aceeași noapte, după ce-am scris paginile de mai-nainte și-am adormit, s-a cutremurat pămîntul. Așadar, încă o dată se confirmă, cosmic și biologic, marea mea destindere și înseninare.

25 MARTIE

Azi, la Pădureanu. După mai bine de doi-sprezece ani. L-am reîntîlnit pe Catul Bog-dan, fostul meu profesor de desen și pictură, din anul întîi de belle-arte de la Cluj. Rareori am încercat mai aleasă și neașteptată bucurie. Bogdan nu s-a schimbat decît prea puțin: părul îi e, mai tot, alb și poate mai rărit, dar privirea și statura i-au rămas aceleași, tot viu, tot timid și sensibil ca o frunză de plop, mirat ca un copil. E o mare prospe-time în omul ăsta, care-mi spune odată mai mult ce miracol e arta și cît de puțin îl îm-bătrînește viața pe-un veritabil artist. O stimă adîncă și matură — căreia i se adaugă sentimentul unei prietenii crescute din tă-ceri și depărțări — m-a apropiat de el a-stăzi; și am vorbit eliberat, volubil, cum n-am mai făcut-o demult.

El mi-a desenat un portret. — și aici in-tervine încă o bucurie: bucuria de-a-mi fi făcut chipul tot așa cum el trebuie că stă-ruie în amintirea acestui prim și mare pro-fesor și artist pe care l-am cunoscut: e chipul meu cel adevărat — senin, pueril, candid, — iar nu chipul încruntat și sever, iscoditor și tainic, așa cum îl văd oamenii în aparen-țele lui și nu în esență. Catul Bogdan ră-mîne în inima mea întreg, nealterat, iar re-vederea asta îmi sporește credința că, peste zece de ani, pot încă să-mi pipăi cu degetele, s-o ating și s-o sorb, toată adolescența, toată tinerețea închisă-n oasele și singele meu. A fost o mare sărbătoare pentru mine.

Seara, am rămas cu Pădureanu și cu Nini. El mi-a spus un lucru dureros: că viața nu trece prin mine, că sînt impermeabil vieții. „Vezi tu — zicea el — tu ești ca un cui: nimic nu primești din afară, nimic nu te pă-trunde, ca pe oamenii simpli. Loti a plecat de la tine fiindcă ea însemna viața, — și viața n-are loc în tine...” Eu i-am răspuns că sînt sigur totuși, că ea se va-ntoarce la mine. Iar el mi-a replicat: „Da, dar atunci cînd va veni din nou la tine, ea va aduce doar moartea dintr-însa. Și-ți veji da seama atunci, că moartea asta i-ai dat-o tu, — că a plecat de la tine imboldnăvită”. S-ar putea ca Pădureanu să fi avut dreptate.

Oricum, de va fi așa, de va veni înapoi cu moartea-n ea, cum pretinde Pădureanu, o voi primi cu aceeași dragoste, fiindcă, to-tuși, nu iubesc nimic mai mult decît lumi-nile ultime, crepusculare. Să patronezi zorile și amurgul; începutul și sfîrșitul acestei unice iubiri! Iată prin ce mi s-ar părea că am realizat o viață.

Nu mai am hîrtie acuma. Și e bine. Că alt-fel m-aș pierde în divagații, mai abitir ca Pădureanu. Mi-a ajuns un ceas de convor-bire cu el ca să mă molipsească de acești ci-ului verbal, de această logoree pseudo-filo-zofică de care debordează și, ce e mai rău, că toți diletanții, contagiați.

Dar viața asta mă refuză? E adevărat oare? Sau eu, ei?

breviar

Se știe că viața lui Socrate a fost exemplară prin felul în care a înțeles să-și pro-paga învățătura printre aten-ieni și moartea lui devine cu atît mai semnificativă cu cît această viață a fost închinată spiritului, singurul titlu de glo-rie, după el, al omului conștient de misiunea sa în lume. Pregătită astfel de o existență a cărei normă și teritoriu de obiectivare s-a constituit din desăvîrșirea unei conștiințe libere de orice idoli (acceptînd unul singur, al adevărului său interior), Socrate a nișit în moarte senin și împacat cu sine, căci el se reîntîlnia cu propria sa condiție eternă, se reîntîlnia, în sfîrșit, cu spiritul din care avea credința că a plecat.

Nicolae Ioana a scris Moartea lui Socrate în maniera unui discurs auster, fără mijloacele necesare pentru ceea ce tre-buie să ni se releve ca exem-plar. Filozofia are căile sale de investigare gnoseologică, de căutare a absolutului, poe-tică are, de asemenea, menirea sa antologică de creație a unui ipotetic, absolut. Or, în cartea citată, nici filozofia, nici poe-zia, nu ne încredințează că ar fi vorba despre filozofia sau poezia morții lui Socrate.

Dan LAURENȚIU

Pentru că e primăvară și măsurăm lumina după mersul fetelor și vîntul are culorile pării lor, iar caii, aplecîndu-se, noaptea, pe fereastră încearcă să le fure zimbetul și visul ca să le schimbe-n floare, m-am gîndit că în această săptămînă, trebuie să discut aici numai proza sau minipro-za trimisă redacției de atîtea frumoase domnițe. Băteții mei vor scuza, ei au răbdare, stău să aștepte. De altfel, tulburări de dragoste, în acest anotimp al iubirii, mi-i închipui înfîmțit mai preocupat de desînțele și înfîmțit mai vrăjîi de poezie. Și acum:

pria mină, uitînd că toată a-ceastă teavatură îi fusese pre-destinată”.

Adina Riveanu: „Joc de so-cietate” mi-a amintit de șotro-nul ca o cruce în pătrate cul-cată pe maidanul de lingă școală. În rest, nimic.

Silvia Iulian: Mulțumim pentru sincera simpatie ce o porți revistei. Una la mină. Al doilea ar fi că nu putem pu-blica un îndreptar pentru cei ce vor să scrie poezie și proză. Orice redacție afectează, săp-tămînal, două sau trei zile de convorbiri cu colaboratorii. Si nu-i nevoie, te asigur, să fii un campion al curajului pentru a deschide ușa unei publicații.

Dana Iliescu: „O discuție in-tr-un parc” nu depășește tonul unei epistole către o colegă plecată în vacanță la bunici. Reflexiile dumitale asupra vie-ții, destul de amare, sînt, iar-tă-mă, rodul unor lecturi leși-oase. Îmi face impresia că fugi

după suferință în dragoste. În acest caz adresează-te Curieru-lui Mariana. Cu limba romană mergi șotic-șotic. Îți propun să citești serios gramatica și să-i citești pe clasiți. Singura mare școală. Cînd vei absol-vi-o, atunci...

Lia Dumitrescu: Schița „Noaptea”, îngrijit lucrată, Coborîri în fîntni și stele în plină zi. Băieții au nume de oracol: Aur, Mugur. Toți dis-cută despre Picasso, care „și-a bătut joc de omenire”, despre Camil Petrescu, Mihail Sorbul și Mihail Sebastian. Paradă de cunoștințe acumulate în liceu. Etichetări teribiliste. Lucra-rea se vrea un pamflet împo-triva rătăcirii și a grosolaniei. Sîrșește prin a fi un amestec de proză sentimentală (nu în sensul rău al cuvîntului) și ar-ticol așvînd ca scop îndrepta-rea ținutei morale a tineretu-lui. Sînt convins, însă, că vom primi de la dumneata bucăți din ce în ce mai bine. „Dru-mul”. Un titlu banal. Atît de banal încît mi-am permis să-l schimb. N-are importanță cum i-am spus. Trebuie să-ți spun, însă, că de multă vreme n-am găsit în sacul de poștă o schiță atît de bine scrisă, care să mă captiveze de la primele rîndu-ri. Cîteodată, sarcina pe care mi-am asumat-o singur, de-a citi manuscrisele începătorilor și de-a conversa cu ei de la distanță, mă apasă și mă gin-desc să trec povara altuia. Dar descopăr în kilogramele de scrisori cite o lucrare ca a du-mitale și asta mă face să renunț bucurînd la toate gîndu-rile de minie. Într-unul din numerele viitoare vom publica schița. Și rămînem în aștepta-rea altor bucăți. Succes.

Fănuș NEAGU

CENACLU

Incercări

Pe lingă Casa de cultură a orașului Turnu Măgurele funcționează de mulți ani cercul literar M. Eminescu. El are de acum o tradiție, pornită de la *Muguri*, apărută prin 1919—1920, printre redactorii căreia se afla Zaharia Stancu, pe atunci elev de liceu. Mai tîrziu, prin 1933—1934, la Turnu Măgurele au apărut reviste ca *Buna*. Activitatea literară de la Turnu Măgurele s-a unit cu cea de la Roșiori de Vede, dezvoltîndu-se în *Versuri* și în *Jurul* căreia a luat ființă, cu statut în regulă, Asociația tinerilor scriitori din Teleorman.

Cercul literar „M. Eminescu” de azi de la Turnu Măgurele are o activitate bogată. Această activitate este puțin cunoscută dar nu necunoscută. Membrii lui au participat la concursurile literare, deschise în anii precedenți, de fosta Casa de creație populară regională și au fost distinși cu premii și mențiuni. Unii din ei au început să colaboreze la reviste ca *Ateneu*, *Amfiteatru*, *Cronica* și altele.

Amintesc printre cei ce s-au remarcat în cercul nostru literar: Dumitru Vasile, Ariel Anton Tîanu, Florea Burtan, Rodian Drăgoi, Aurelia Mihăilă, Ilie Drăghici, Denise Theodoru, Constantin Dușcă, Ion Frățilă. Prezintă-mă cîteva din lucrările discu-tate în cenaclu.

FLORIAN CREȚEANU

VISELE

Curg visele printre pereții nopților
Ca un riu de cîștar luminos
Stele în jur, ape doimite
La gura fîntîni, într-o dragoste lungă...
Unde pleci Chiră — Chiralină,
Rămurile se frîng pînă-n pămînt
De greutatea cîntecelor.
Un om visează la vîntul lui
Pe o mare de tristețe albastră,
Altul și-l împodobește cu trandăfiri
Și așază în el numele iubitei.

De multe ori se întîmplă
Să se frîngă cerul visului
Încăntat de-a ajunge în zori
Și dimineața în fețele noastre
Oboseala se transformă-n culori...

APE UCISE

Alteceva decît noi plutește spre zori
Prin piatra privirii-nădrăpată-n amurg
Și lunecă în întregul legendei
Cu răsuflarea umită de glasul
Anotimpului răsfîrînt în cerc de culori.

Afîr ne rămîne: să smulgem uitarea
Din tăcerea săvîrșită-n adîncuri...
Timpul devenit doar o umbră de lut
Ne cheamă; încovoată printre alpe
Pătrundem acolo, mistuind chemarea.

ARIEL ANTON-TIANU

FLOREA BURTRAN

PE ȚĂRM

Aduceți aurul singurătății
să-l turnăm peste liniștea pădurii
și luna prin trupurile noastre
să-l suie pe tot întreg stele

Cine-i acolo, cine se scaldă în mare
și tulbură somnul pietrelor?
Tu ești, tu, fratele meu,
îți speli trupul de cîntecul păsărilor?

Spre dimineață o să vină o corabie
să ne încarce hainele sufletului,
fiecare să dea o amintire zdrențuroasă
și să privescă cu ochi de vînturi marinarii.

ION FRĂȚILA

CÎNTECE ALBE

Fecunditate — și semnele ară...
În curînd vom pleca din Noi
La meridiane — dragoste
Și orizonturile se închid în basoreliefuluri de laze.

Femele — himere cu sărutul rotunjit în carne,
Risipesec în zimbet ultimul strop de cenușă.

Rătăcim dar nu ne găsim,
Rătăcim în păsări
Pînă cînd zăpezile se topec în cîntece albe.

AURELIA MIHĂILĂ

AUTUMNALĂ

Soarele moare la un capăt de strîgăt.
Vîntul fură somnul capcilor.

Noi stăm în o masă împodobită cu ștergare albe
și bem must îndesit din oale de pămînt...

RODIAN DRĂGOI

METAMORFOZĂ

Aceleași stele, doar puțin mai triste,
Aceleași lună călîrind pe noi
Și-n gară-aceleși semne din batiste
Și-aceleși vîlmășag de căldători.

Aceleași sărutări printre cuvinte
În ușile vagoanelor deschise,
Aceleași stringere de mîini, fierbinte,
Și-n ochi aceleși lacrimi mari și vise.

Aceleași fluier lung și răgușit
Și-aceleși roți cu șifșfetul furbat...
Pe Cine-am așteptat și n-a venit?
Pe Cine-am petrecut și m-a lăsat?

Aceleași plop aceeași pară mică,
Aceleași telegrași, aceleși șine...
Doar eu sînt altul altul, și mi-e frică;
S-a dus cu trenul Cineva din mine!

DUMITRU VASILE DELCEANU

INEVITABIL

Lingă cumpăna zărilor
Mi-am răsfîrat degetele
Prin șierul vîntului
Și-am simțit pe ploape
Uriașă greutate a norilor,
Care-și prelingeau lacrimile
Pe obraji mei,
În gură,
Mi-a izbucnit gustul amar
Al furtunii care clocoțea în mine...

Săteam acolo,
Lingă cumpăna zărilor,
Ținînd în mîna
Cele patru anotimpuri
Ale vieții — patru chei — pe care,
Fără să vreau, am început să le scap,
Pe rînd
În nesfîrșitul ocean
Care se-ntîncea în
La picioarele mele...

DENISE THEODORU

(p. 36): „Și totuși, Galileu a trebuit să moară / trădîndu-și sfera, cercul Arhimede...”
(p. 38): „Sînt fiica unui ofițer pensionar / și aspir la pre-miul Nobel” (p. 61) ș.a.m.d.
Din păcate, acest discurs, fe-bril adeseori, este sufocat din cînd în cînd de vulcanii stîni ai teoreticărilor vane.

ANGHEL DUMBRĂVEANU

„Oase de corăbii”

După Oasele de sepie ale lui Montale, iată Oasele de coră-bii ale lui Dumbăveanu, de parcă aceste corăbii ar fi fost niște monștri marii, cîndoa în viață, acum plînd în de-vișă, fragmente rătăcitoare către o fîntă necunoscută, dar tare, tocmai prin statutul lor enigmatic, trezesc nostalgia încercată de reveriile dulci-amare ale poetului. Anghel Dumbăveanu este un euforic, încîntat de culori și parfumuri aproape un hedonist al clipei restituite de o memorie struc-turată pe senzorial, dar ritmul unditor al versurilor sale nu cheamă această clipă din adîncimile trecutului sau viito-rului, ci dînt-o pecînată imediată a timpului, înct „viziunea” lui stagnează în epiderma fenomenelor; cu atît mai puțin se poate vorbi deci de un efort esențial în de-merul liric al autorului de față, o încercare de a supune universul unei dimensiuni care să-l modifice și deci să

ne facă prezentă o variantă particulară a ceea ce s-a con-stituit ca reprezentare gene-rală.

Primejdia absolută care pin-dește o astfel de concepție despre poezie (sau, mai curmînd, absența oricărei concepții) constă în aceea că „a face versuri” a devenit prea mult un fel de divertisment la marginea existenței, un diver-tisment mai facil sau mai dificil, dar nu expresia cea mai adîncă, inevitabilă a aceste-i existențe. Și Anghel Dum-brăveanu nu este cel mai puțin chemat să întoneze poetic o nostalgie sau o jubilație (dacă ne referim la meșteșugul strict al cuvîntului), dar lipsa unei credințe care să-l înalte deasupra valorilor trecătoare ale modei sau rutinei coti-diene este prea acută pentru a-ți șterge sentimentul zădăr-niciei; zădărnicia în care se prăbușește demersul liric, adică ceea ce prin sine este sortit să rămînă veșnic.

NICOLAE IOANA

„Moartea lui Socrate”

A spune că omul trăiește sub semnul morții înseamnă același lucru cu a spune că el trăiește sub semnul eter-nității, iar moartea confun-dîndu-se cu însăși veșnicia poate deveni, astfel, cel mai înalt scop al vieții. Fără îndoială că nu este vorba aici despre fenomenul mereu tra-

